

ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН
ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН
АНХАН ШАТНЫ БҮРТГЭЛД АНГИЛАЛ,
КОД АШИГЛАХ ЗААВАР

Улаанбаатар хот
2014 он

ГАРЧИГ

1. Удиртгал..... 3
2. Сангийн Сайд, Хүн Амын Хөгжил, Нийгмийн Хамгааллын Сайдын 2014 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн 24/А/20 тоот хамтарсан тушаал 4
3. Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрийн 1/158 тоот тушаал 5
4. "....."-ний нийгмийн даатгалын шимтгэллөлтийн ... оны ... -р сарын тайлан – МАЯГТ НД-7, нөхөх заавар..... 6-11
5. ".....".....-д ажиллаж буй даатгуулагчийн оны-р сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт - МАЯГТ НД-8, нөхөх заавар..... 12-15
6. Үндэсний Ажил Мэргэжлийн Ангилал ба Тодорхойлолт -08-ыг ашиглах заавар..... 16-38
7. Эдийн Засгийн Бүх Төрлийн Үйл Ажиллагааны Салбарын Ангилал - 4.0 ба тодорхойлолтыг ашиглах заавар..... 39-55
8. Монгол Улсын Засаг Захиргаа, Нутаг Дэвсгэрийн Нэгжийн код..... 56-60

УДИРТГАЛ

Төрийн мэдээллийн нэгдсэн сан, сүлжээ бий болгох, түүний ашиглалтыг сайжруулах, мэдээллийн давхардлыг арилгах, мэдээлэгчид очиж буй дарамтыг бууруулах, мөн Улсын хэмжээнд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Үндэсний Ажил, Мэргэжлийн Ангилал Тодорхойлолт-08 (YAMAT-08), Эдийн Засгийн Бүх Төрлийн Үйл Ажиллагааны Салбарын Ангилал- 4.0 (ЭЗБҮАСА-4.0), Монгол Улсын Засаг Захиргаа Нутаг Дэвсгэрийн нэгжийн код (МУЗЗНДНК)- ыг ашиглах зэрэг хэрэгцээ, шаардлагын дагуу нийгмийн даатгалын сангийн анхан шатны бүртгэлд мөрдөж байгаа:

~ "....."-ний нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийноны-р сарын тайлан - **Маягт НД-7**,

~ "....."-д ажиллаж буй даатгуулагчийн оны-р сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт- **Маягт НД-8** -г

шинэчлэн боловсруулж, Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрийн 158 тоот тушаалаар зөвшөөрснөөр, Сангийн сайд, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын 2014 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн 24/А/20 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан юм.

Шинэчлэн батлагдсан НД-7 маяганд Монгол Улсын Засаг Захиргаа, Нутаг Дэвсгэрийн Нэгжийн код, Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал-4.0, Байгууллагын хариуцлагын хэлбэр болон өмчийн хэлбэрийг, НД-8 маяганд Үндэсний Ажил, Мэргэжлийн Ангилал, Тодорхойлолт-08-г ашиглахаар оруулсан бөгөөд мэдээлэгч байгуулагуудад эдгээр ангилал, кодын талаар нэгдсэн ойлголтыг өгөх, оновчтой ашиглахад нь хувь нэмэр болох, ялангуяа цаасаар мэдээлж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад ангилал, кодыг нөхөхөд зориулж уг гарын авлагыг бэлтгэсэн юм.

Энэхүү гарын авлагад шинэчлэн батлагдсан маягт болон ашиглаж байгаа ангилал, кодыг оруулсан бөгөөд Үндэсний Ажил, Мэргэжлийн Ангилал Тодорхойлолт-08 (YAMAT-08)- г хураангуй хэлбэрээр оруулсан тул YAMAT-08-ын дагуу ажиллагчдыг кодлоход хүндрэлтэй тохиолдол гарвал аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэс болон статистикийн хэлтэст хандах мөн Үндэсний Статистикийн Хорооны 265543 дугаарын утсаар холбогдож болно. YAMAT-08-г дэлгэрэнгүй байдлаар www.ndaatgal.mn вэб сайт дээр байршуулсан учир татаж ашиглах боломжтой юм.

Харин цахим хэлбэрээр мэдээлж буй аж ахуйн нэгж, байгууллага www.ndaatgal.mn вэб сайт дээр байршуулсан гарын авлага, зөвлөмжийг татаж, ашиглах боломжтой.

Аж ахуйн нэгж, байгууллага мэдээллээ үнэн зөв, бодитой мэдээлэх нь Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг ялангуяа нийгмийн хамгааллын салбарын тоо, мэдээлэл, мөн хүн амын хөдөлмөр эрхэлт, цалин хөлс, хүний нөөцийн талаарх тоо, мэдээллийг боловсруулан шинжлэх, дүгнэлт гаргах, бодлого, төлөвлөлтөнд ашиглах чухал ач холбогдолтой юм.

ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН

ХОРОО

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ЕРӨНХИЙ

ГАЗАР

**САНГИЙН САЙД, ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙДЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ**

2014 оны 22 дугаар
сарын 10-ны өдөр

№ 24 / А/20

Улаанбаатар
хот

Маягт, нөхөх зааврыг батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 14.2 дахь заалт, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйл, Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн 1/158 дугаар тушаалыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

Нэг. Сангийн сайд, Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2006 оны 01 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 18/03 тоот хамтарсан тушаалын 4 дүгээр хавсралтын “.....-ний нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийноны.....-р сарын тайлан” /Маягт НД-7/, “-д ажиллаж буй даатгуулагчийноны.....-р сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт” /Маягт НД-8/-ын маягт, нөхөх зааврыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

Хоёр. Энэ тушаалаар баталсан маягтууд болон Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн 1/158 дугаар тушаалаар баталсан маягтын дагуу холбогдох мэдээллийг гарган жил бүрийн 2, 5, 8, 11 дүгээр сарын 28-ны өдрийн дотор Үндэсний статистикийн Хороонд хүргүүлж байхыг Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны Хяналт-шижилгээ, дотоод аудитын газар /Д.Эрдэнэсүвд/, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын Мэдээлэл технологийн төв /Г.Хүрэлбаатар/-д тус тус даалгасугай.

Гурав. Энэхүү тушаалыг 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөж, хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга /Б.Отгонжаргал/, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар /Ц.Уртнасан/-т тус тус үүрэг болгосугай.

Дөрөв. Энэхүү тушаал батлагдсантай холбогдуулан Сангийн сайд, Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2006 оны 01 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 18/03 тоот хамтарсан тушаалын 4 дүгээр хавсралтын “Нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт, төлөлтийноны.....сарын.....өдрийн тайлангийн маягт /НД №07/ , “.....-д ажиллаж буй даатгуулагчийноны.....сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт, төлөлтийн хуудас /НД№08/ маягтуудыг 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн хүчингүй болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ
ДАРГЫН ТУШААЛ

2013 оны 12 сарын 31 өдөр

Дугаар 1/458

Улаанбаатар хот

Маягт, нөхөх зааврыг батлах,
зөвшөөрөх тухай

Монгол Улсын "Статистикийн тухай" хуулийн 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн 3, мөн хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дүгээр заалт, Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын зөвлөлийн 2013 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн хурлын шийдвэрийг үндэслэн ТУШААХ нь:

Нэг. Цалин хөлсний статистикийн мэдээллийн дор дурдсан маягт, нөхөх зааврыг 1 дүгээр хавсралтаар баталж, 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдүүлсүгэй. Үүнд:

1. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчдын тоо, цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын оны -р улирлын мэдээ (Маягт ЦС-1, ЦС-1А, ЦС-1Б, ЦС-2)
2. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчдын сарын дундаж цалингийн оны -р улирлын мэдээ (Маягт ЦС-3, ЦС-3А, ЦС-3Б);

Хоёр. Нийгмийн даатгалын сангийн анхан шатны бүртгэлийн дор дурьдсан мэдээллийн маягт, нөхөх зааврыг баталж, 2014 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс эхлэн мөрдүүлэхийг Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яам /Төрийн нарийн бичгийн дарга Б. Отгонжаргал/-нд зөвшөөрсүгэй. Үүнд:

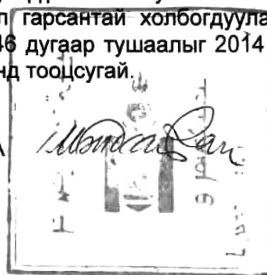
1.-ний нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн оны -р сарын тайлан (Маягт НД-7);
2.- д ажиллаж буй даатгуулагчийн оны-р сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт (Маягт НД-8)
- 3.

Гурав. Энэ тушаалаар батлагдсан маягтын үзүүлэлтийн дагуу холбогдох мэдээллийг гарган 2, 5, 8, 11-р сарын 28-ны дотор ҮСХ-нд ирүүлж байхыг Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны Хяналт- шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /Э.Эрдэнэсүвд/-т, цалин хөлсний статистикийн үзүүлэлтүүдийг улсын хэмжээнд нэгтгэн мэдээлж байхыг Үндэсний статистикийн хорооны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газар /Д.Оюунчимэг/-т тус тус даалгасугай.

Дөрөв. Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Үндэсний статистикийн хорооны Төрийн захиргаа, удирдлагын газрын дарга /Т.Гантөмөр/, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн захиргаа, удирдлагын газар /Г.Нарангэрэл/-т тус тус үүрэг болгосугай.

Тав. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан Үндэсний Статистикийн Хорооны даргын 2012 оны 1/146 дугаар тушаалыг 2014 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

С.МЭНДСАЙХАН

Монгол Улсын Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалт, Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

.....-НИЙ НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛӨЛТИЙН
 ОНЫ -Р САРЫН ТАЙЛАН

1. Ажил олгогч нь **А хэсгийн** мэдээллийг жил бүрийн 2-р сарын 5-ны дотор онлайн программд шивэх ба маягтаар баталгаажуулан жил бүрийн 2-р сарын 20-ны дотор харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ.

2. Ажил олгогч нь **Б хэсгийн** мэдээллийг сар бүрийн 5-ны дотор онлайн программд шивэх ба цаасаар баталгаажуулж сар бүрийн 5-ны дотор харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ.

А. АЖИЛ ОЛГОГЧИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

А.1 Нэрийн хэсэг

	Нэр				Код			
Ажил олгогчийн нэр								
Байгууллагын регистрийн дугаар								
Үйл ажиллагааны чиглэл								

А.2 Хаягийн хэсэг

Байршил	Нэр				Код			
Аймаг, нийслэлийн нэр, код								
Сум, дүүргийн нэр, код								
Баг, хорооны нэр, код								
Гудамж, хороолол								
Байшин, байр								
Хашаа, хаалганы дугаар								

Суурин утас		
Гар утас	Захирал	
	Ня-бо	
.....		
Факс		
Цахим шуудан		
Цахим хуудас		

А.3 Хариуцлагын хэлбэр /тохирохыг дугуйлна уу/

Нэр	Код
Хувьцаат компани	10
Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани	11
Бүх гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	20
Зарим гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	21
Хоршоо	30
Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	40
Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	41
Төсөвт байгууллага	60
Үүнээс: Цэрэг цагдаагийн	61
Төрийн бус байгууллага	70
Бусад	80

А.4 Өмчийн хэлбэр /тохирохыг дугуйлна/

	Нэр	Хувь	Код
Төрийн	өмчийн		11
	өмчийн оролцоотой		12
	хамтарсан%	13
Орон нутгийн	өмчийн		30
	өмчийн оролцоотой		31
	хамтарсан%	32
Хувийн	Монгол Улсын		21
	гадаадтай хамтарсан%	22
	гадаад улсын		23

А.5 Харилцах дансны мэдээлэл

№	Банкны нэр	Дансны дугаар							
1									
2									
3									
4									
5									

Б. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛӨЛТ

Ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын бүртгэлийн дугаар:

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Шимтгэл төлөлт

/төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Мөрийн дугаар	Шимтгэл төлөлт					
		Нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдагчид	Зөвхөн эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдагчид	Хүүхдээ асарч буй чөлөөтэй эх, дайчлагдагчид, гэрээгээр суралцагчид, цэргийн албан хаагчид	Тэтгэвэр тогтоолгосон ажиллагчид	Бусад	Бүгд
А	Б	1	2	3	4	5	6=(1:5)
Даатгуулагчдын тоо	Монгол	1					
	Гадаад	2					
Даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого	Үндсэн ба нэмэгдэл цалин	3					
	Шагналт цалин	4					
	Бусад нэмэгдэл цалин	5					
	Хоол, унааны хөлс	6					
	Түлээ, нүүрсний үнийн хөнгөлөлт	7					
	Дүн 8=(3+4+5+6+7)	8					
Шимтгэл ногдуулах хувь		9					
Нийгмийн даатгалын санд	Төлбөл зохих НДШ-ийн дүн	10					
	Төлсөн НДШ-ийн дүн	11	x	x	x	x	x
Нийгмийн даатгалын байгууллагаас буцаан олгосон шимтгэлийн дүн		12	x	x	x	x	x

2. Шимтгэлийн үлдэгдэл

№	Үзүүлэлт	Илүү	Дутуу
1 оны сарын 1-ний үлдэгдэл		
2 оны сарын -ний үлдэгдэл		

3. Тухайн сард дансанд шилжүүлсэн шимтгэл

№	Он	сар	өдөр	Дүн
1				
2				
3				
4				
5				
Нийт дүн				

Тайлан гаргасан:

Тамга, Дарга/захирал: /...../
тэмдэг (гарын үсэг) (нэр)

Нягтлан бодогч: /...../
(гарын үсэг) (нэр)

Огноо:

Шалгаж, хүлээн авсан:

Тэмдэг Нийгмийн даатгалын байцаагч /ажилтан/: /...../
(гарын үсэг) (нэр)

Огноо:

Энэхүү тайлан нь ажил олгогч болон нийгмийн даатгалын байгууллага хоорондын шимтгэл ногдуулалт, төлөлт, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн авлага, өглөгийн тооцооны үндсэн баримт болно.

Ажил олгогч нь ".....".....- д ажиллаж буй даатгуулагчийн оны-р сарын нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт буюу маягт НД-8- ыг үндэслэн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн оны -р сарын тайлангийн маягт НД-7-гийн мэдээллийг гаргана.

Уг маягт нь А (Ажил олгогчийн мэдээлэл), Б (Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлт) гэсэн үндсэн 2 хэсгээс бүрдэнэ. Ажил олгогч нь **А хэсгийн** мэдээллийг жил бүрийн 2-р сарын 5-ны дотор онлайн программд шивж, цаасан хэлбэрээр баталгаажуулж жил бүрийн 2-р сарын 20-ны дотор харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ. **Б хэсгийн** мэдээллийг сар бүр гаргах бөгөөд дараа сарын 5-ны дотор онлайн программд шивж, цаасаар баталгаажуулж дараа сарын энэ хугацаанд багтаан харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын хэлтэст ирүүлнэ.

А. АЖИЛ ОЛГОГЧИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

А.1 Нэрийн хэсэг

- **Ажил олгогчийн нэрийг** тодорхой бичнэ.
- **Регистрийн дугаарыг** тухайн ажил олгогчийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээг үндэслэж бичих ба 7 оронтой тоо байна. Харин ажил олгогч нь хувь, иргэн байвал тухайн ажил олгогч хувь хүний регистрийн дугаарыг бичнэ.
- **Үйл ажиллагааны чиглэлийн нэр, код:** Ажил олгогчийн үйл ажиллагааны чиглэлийн нэр, кодыг нөхөж бичихдээ эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал - 4.0 хувилбарын дагуу үйл ажиллагааны чиглэлийн нэрийг дэлгэрэнгүй, бичиж, тохирох кодыг нөхнө. Жишээ нь: Гоо сайхны бүтээгдэхүүний бөөний худалдаа, Номын эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа гэх мэт. Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал- 4.0-г дэлгэрэнгүй байдлаар энэ гарын авлагын 39-55 -р хуудаснаас харна уу.

А. 2 Хаягийн хэсэг

- Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нэрийг бичиж, тус тус тохирох кодыг уг гарын авлагын 56-60-р хуудсанд буй Монгол Улсын Засаг Захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн кодоос харж нөхнө.
- Гудамж, хорооллын нэрийг бичиж, кодыг нөхнө.
- Байшин, байр, хашаа, хаалганы дугаарыг нөхөж бичнэ.

А. 3 Аж ахуйн нэгж, байгууллагын хариуцлагын хэлбэр

Ажил олгогчийн хариуцлагын хэлбэрийг хүснэгтээр өгөгдсөн ангиллын дагуу тодорхойлно. Хариуцлагын хэлбэрийн 10, 11, 20, 21, 30, 40, 41, 60, 61, 70 ангиллуудад хамаарахгүй аж ахуйн нэгж, байгууллагыг “бусад” буюу 80 гэсэн ангиллаар бүртгэнэ. Тухайлбал, хувийн сургууль, эмнэлэг, дуу бүжгийн хамтлаг гэх мэт улсын бүртгэлийн албанаас гэрчилгээ аваагүй, БШУЯ, ЭМЯ зэрэг байгууллагаас зөвшөөрөл авсан нэгжийг 80 кодоор кодолно.

Цэрэг цагдаагийн буюу 61 гэсэн хэлбэрт зэвсэгт хүчин, хилийн болон дотоодын цэрэг, тагнуул, цагдаа, галын болон хорих ял эдлүүлэх үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллага хамаарна.

Төрийн бус байгууллага гэж иргэд, төрийн байгууллага / хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэх байгууллага/-аас бусад хуулийн этгээдээс нийгмийн болон өөрсдийн ашиг сонирхол, үзэл бодлын үүднээс сайн дурын үндсэн дээр байгуулагдан үйл ажиллагаагаа төрөөс хараат бус, өөрийгөө удирдах зарчмаар явуулдаг ашгийн төлөө бус байгууллагыг хэлнэ. Шашны байгууллага, хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагуудыг төрийн бус байгууллага буюу 70 гэсэн кодоор кодолно.

Хариуцлагын хэлбэр /тохирохыг дугуйлна/

Нэр	Код
Хувьцаат компани	10
Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани	11
Бүх гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	20
Зарим гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	21
Хоршоо	30
Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	40
Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	41
Төсөвт байгууллага	60
Үүнээс: Цэрэг цагдаагийн	61
Төрийн бус байгууллага	70
Бусад	80

А. 4 Аж ахуйн нэгж, байгууллагын өмчийн хэлбэр

Ажил олгогчийн өмчийн хэлбэрийг хүснэгтээр өгөгдсөн ангиллаас тохирох кодыг дугуйлна.

Өмчийн хэлбэр нь хамтарсан аж ахуйн нэгжийн хувьд гадаад болон дотоодтой хамтарсан өмчийн эзлэх хувийг нөхөх бөгөөд хэрэв өмчийн хэлбэр нь төрийн хамтарсан бол төрийн өмчийн эзлэх хувийг, орон нутгийн хамтарсан бол орон нутгийн өмчийн эзлэх хувийг, хувийн гадаадтай хамтарсан бол гадаадын өмчийн эзлэх хувийг тус тус нөхнө.

Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан хуулийн этгээдийг **төрийн өмчит хуулийн этгээд** гэнэ. */"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол улсын хуулийн 13 дугаар зүйлд зааснаар/*

Төрийн өмчийн хувьцаатай буюу төр хувь хөрөнгөө оруулсан хуулийн этгээдийг **төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд** гэнэ. */"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол улсын хуулийн 21 дугаар зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/*

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийг бүхэлд нь эсхүл зарим хэсгийг нь хувь нийлүүлж гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгөтэй нийлүүлж **хамтарсан үйлдвэр** байгуулна. */"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол улсын хуулийн 57 дугаар зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/*

Өмчийн хэлбэр

Нэр		Хувь	Код
Төрийн	өмчийн		11
	өмчийн оролцоотой		12
	хамтарсан%	13
Орон нутгийн	өмчийн		30
	өмчийн оролцоотой		31
	хамтарсан%	32
Хувийн	Монгол Улсын		21
	гадаадтай хамтарсан%	22
	гадаад улсын		23

А. 5 Харилцах дансны мэдээлэл

Ажил олгогчийн харилцдаг банкны нэр, дансны дугаарыг нүдэнд бичнэ.

Б. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ ТӨЛӨЛТ

Ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын бүртгэлийн дугаар нь 9 оронтой тоо байна.

1. Шимтгэл төлөлт

Уг тайлан нь даатгуулагчдын тоо, тэдгээрийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого, шимтгэл ногдуулах хувь, төлбөл зохих НДШ-ийн дүн, төлсөн НДШ-ийн дүн, нийгмийн даатгалын байгууллагаас буцаан олгосон шимтгэлийн дүн гэсэн үзүүлэлтийг хуульд заасан төрлөөр тус тусад нь тооцож харуулна.

Шимтгэл ногдуулах хувь буюу 9-р мөрөнд даатгуулагчийн төрлөөсөө хамаарч өөр өөр хувь бичигдэх бөгөөд даатгуулагчийн төрлийн кодоос харж хувийг бичнэ.

9-р мөрний 1-р баганад аж ахуйн нэгж байгууллагад ажиллаж байгаа заавал даатгуулагчид хамрагдах бөгөөд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөх хувийг ажил олгогчийн үйл ажиллагааны чиглэлээс хамаарч 21-23 хувийг,

9-р мөрний 2-р баганад зэвсэгт хүчин, хилийн болон дотоодын цэрэг, тагнуул, цагдаа, галын болон хорих ял эдлүүлэх байгууллагын генерал, комиссар, офицер, ахлагч, түрүүч(цаашид цэргийн албан хаагч)-д хамрагдах бөгөөд зөвхөн эрүүл мэндийн даатгалын санд шимтгэл төлдөг 4 хувийг,

9-р мөрний 3-р баганад Засгийн газраас баталсан тухайн үеийн мөрдөж байгаа хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнээс тэтгэвэр, тэтгэмжийн даатгалын санд шимтгэл төлдөг ажил олгогчийн захиалгаар суралцагч, хүүхдээ асарч буй эх, ажиллаагүй үедээ дайчлагдсан даатгуулагч, хууль бусаар ажлаас зайлуулагдан, мөрдөгдөн, хилс хэргээр хоригдсон даатгуулагч хамрагдах бөгөөд 7.8 хувийг,

9-р мөрний 4-р баганад тэтгэвэр авагчийг ажиллуулж байгаа ажил олгогч нь эрүүл мэнд болон ажилгүйдлийн шимтгэлээс бусад санд төлөх, үйл ажиллагааны чиглэлээс хамаарч 16.-18.6 хувийг тус тус сонгож шимтгэл ногдуулах хувийг тодорхойлно.

Бусад буюу 5-р баганад 1-4-р баганад ороогүй даатгуулагчдын мэдээллийг бичнэ. Тухайлбал: Хилийн цэргийн дугаар ангид жирэмсэний тэтгэмж авсан эх, Улсын хил дээр алба хааж буй, ахлагчийн гэр бүлийн шимтгэл төлөх тохиолдолд:

Эхийн тэтгэмжийн шимтгэл ногдуулах 11 хувь, алба хааж буй ахлагчийн гэр бүлийн шимтгэл ногдуулах 9 хувийг сонгох бөгөөд арифметик дунджаар шимтгэл ногдуулах хувийг тодорхойлно. $(11+9)/2=10$ хувь

Төлвөл зохих НДШ-ийн дүн буюу 10-р мөр нь 8-р мөрийг 9-р мөрөөр үржүүлсэнтэй тэнцүү байна. 10 мөрийн 6-р баганы дүн НД-8 маягтын 7-р баганын бүгд дүнтэй тэнцэнэ.

11-р мөрний зөвхөн 6-р багана нөхөгдөх бөгөөд тухайн ажил олгогчоос нийгмийн даатгалын санд төлсөн шимтгэлийн дүнг бичнэ. Уг дүн нь тухайн сард дансанд шилжүүлсэн шимтгэлийн бүгд дүнтэй тэнцэнэ.

12-р мөрний 6-р баганад нийгмийн даатгалын байгууллагаас буцаан олгосон шимтгэлийн дүнг бичнэ.

2. Шимтгэлийн үлдэгдэл

Ажил олгогч нь тайлант хугацаанаас өмнөх үеийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн авлагыг “илүү” буюу 1-р мөр, өглөгийг “дутуу” буюу 2 -р мөрөнд дүнгээр бичнэ.

3. Дансанд шилжүүлсэн шимтгэл

Нийгмийн даатгалын санд төлсөн шимтгэлийг огнооны дарааллаар бичиж тэмдэглэнэ.

Төлсөн шимтгэлийн нийлбэр дүн нь **1. шимтгэл төлөлт** хүснэгтийн 11-р мөрний 6-р баганын тоотой тэнцүү байна.

Ажил олгогчийн дарга /захирал/, нягтлан бодогч нь нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт, төлөлтийн сарын тайланд гарын үсэг зурж тамга /тэмдэг/ дарсан байх бөгөөд уг тайланг нийгмийн даатгалын байцаагч /ажилтан/ шалгаж, хүлээн авч баталгаажуулна.

Монгол Улсын Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар залт, Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн
2 дугаар заалтын догуу мэдээллийг нууцлалын чандалд хадгалав.

.....ДАЖИЛГАЖ БҮЙ ДАТГУУЛАГЧИЙН ОНЫ-Р САРЫН
НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛ НОГУУЛАЛТ

1.Ажил олгогч нь 1-9-р баганын мэдээллийг сар бүрийн 5-ны дотор онлайн программд шиеж, цаасар багалаажуулж
сарьяа аймаг, дүүргэгсүм-ийн нийгэмийн даатгалын байгууллагад оруулна,
2.Ажил олгогч нь 10-р баганын мэдээллийг сар бүрийн 5-ны дотор онлайн программд шиеж,
цаасар багалаажуулж сарьяа аймаг, дүүргэгсүм-ийн нийгэмийн даатгалын байгууллагад оруулна.

**Ажил олгогчийн нийгмийн
даатгалын сургээлийн дугаар:**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.Ажил олгогч нь "тодруулсан 11, 12-р баганын мэдээллийг жил бүрийн 5-р сарын 5-ны дотор, хэрэв өөрчлөлт орсон
тохиолдолд улирлын дараа сарын 5-ны дотор онлайн программд шиеж ба цаасар багалаажуулж аймаг, дүүргэгсүм-ийн
нийгэмийн даатгалын байгууллагад оруулна.

Тусгаар Эцэг/эхийн нэр	Нэр	Даатгалын нийгэмийн даатгалын дугаар		Нийгмийн даатгалын дагварийн дугаар	Даатгалын гэрэлт гэрэл	Хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого /гөрөөл/	Нөдүүлсэн шимтгэл /гөрөөл/		Даатгуулагчийн		И-нэйл хагт	
		Регистрийн дугаар	Нийгмийн даатгалын дугаар				Нийт дүн	Үүнээс:	Ажил олгогч	Даатгуулагч		Ажил мөргэжлийн ангилал
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	1											
	2											
	3											
	4											
	5											
	6											
	7											
	8											
	9											
	10											
	11											
	12											
	13											
	14											
	15											
Дүн												

Төрийн тусламжтайгаар "МОНГОЛ УЛСЫН САЙБАН"
Тамга тэмдэг: / (нэр)
Төрийн тусламжтайгаар "МОНГОЛ УЛСЫН САЙБАН"
Тэмдэг: / (сарын үсэг)
Нягтлан бодогч: / (нэр)
Төрийн тусламжтайгаар "МОНГОЛ УЛСЫН САЙБАН"
Нягтлан бодогч: / (сарын үсэг)
Төрийн тусламжтайгаар "МОНГОЛ УЛСЫН САЙБАН"
Нягтлан бодогч: / (нэр)

Энэхүү тооцооны хуудас нь тухайн ажил олгогчдод ажиллаж буй даатгуулагч бүрийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого, түүнд ногдуулсан шимтгэлийн талаарх мэдээллийг харуулна.

Ажил олгогч нь **1-9-р баганын** мэдээллийг сар бүрийн 5-ны дотор онлайн программд шивж, цаасаар баталгаажуулж харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ.

Ажил олгогч нь **тодруулсан 10-р баганын** мэдээллийг улирлын дараа сарын 5-ны дотор онлайн программд шивж, цаасаар баталгаажуулж харьяа аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ.

Ажил олгогч нь **тодруулсан 11, 12-р баганын** мэдээллийг жил бүрийн 2-р сарын 5-ны дотор, хэрэв өөрчлөлт орсон тохиолдолд улирлын дараа сарын 5-ны дотор онлайн программд шивэх ба цаасаар баталгаажуулж аймаг, дүүрэг/сум/-ийн нийгмийн даатгалын байгууллагад ирүүлнэ.

Ажил олгогч гэж эдийн засгийн үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийг бие даан гаргаж, үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнээс олсон ашиг буюу ашиг олох боломжоос шууд хамаарах бизнестээ урт хугацаагаар нэг буюу түүнээс дээш ажилтныг хөдөлмөрийн болон бусад гэрээ, тохиролцооны үндсэн дээр авч ажиллуулж буй эзэн, байгууллагын удирдлагыг хэлнэ.

Даатгуулагч гэж хууль болон гэрээний үндсэн дээр нийгмийн даатгалын санд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлж даатгуулсан, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авах эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.

Хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогод дараах төрлийн хөлс, орлого хамаарна. Үүнд:

- ~ Цалин хөлс(үндсэн цалин, нэмэгдэл хөлс, шагнал урамшуулал),
- ~ Сул зогсолтын үеийн олговор,
- ~ Ажлын зайлшгүй шаардлагаар өөр ажилд түр шилжүүлэх үеийн цалин хөлс,
- ~ Ажил хүлээлцэх хугацааны олговор,
- ~ Ажил, албан тушаал нь хэвээр хадгалагдаж байгаа ажилтанд олгох тэтгэмж, олговор,
- ~ Хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар ажилдаа ирээгүй олговор,
- ~ Үндэслэлгүй халсан буюу шилжүүлсэн үеийн олговор,
- ~ Ажил гүйцэтгэх гэрээ болон хөлсөөр ажиллах гэрээгээр тохирсон хөлс,
- ~ Сайн дураар даатгуулагчийн өөрөө мэдүүлсэн орлого,
- ~ Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ажилтанд олгож байгаа хоол, унааны зардал, орон сууц, түлээ нүүрсний үнийн хөнгөлөлт, түүнтэй адилтгах бусад орлого.

1-4-р баганад даатгуулагчийн эцэг/ эхийн нэр, нэр, регистрийн дугаар, нийгмийн даатгалын дэвтрийн дугаарыг бичнэ.

5-р баганад даатгуулагчийн төрлийн 2 оронтой кодыг бичих ба тухайн даатгуулагч нь ямар төрөлд хамаарахаас шалтгаалж код нь өөр өөр байна.

6-р баганад даатгуулагчдын тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогыг төгрөгөөр бүртгэж бичих ба нийт дүн нь НД-7 маягтын 8-р мөрийн 6-р баганад бичигдсэн тоотой тэнцүү байна.

7-р баганад даатгуулагчдын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогод ногдуулсан шимтгэлийн дүнг төгрөгөөр бичнэ.

8-р баганад даатгуулагчдын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогод ногдуулсан шимтгэлийн ажил олгогчоос гарч буй зардлыг бичнэ.

9-р баганад даатгуулагчдын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогод ногдуулсан шимтгэлийн даатгуулагч өөрөөс нь гарч буй зардлыг бичнэ.

10-р баганад даатгуулагчийн ажил, мэргэжлийн ангиллын кодыг 3 оронгийн түвшинд нөхөж бичих бөгөөд уг гарын авлагын 16-38-р хуудсанд буй Үндэсний Ажил, мэргэжлийн ангилал - 08-аас харж, аль ангилалд хамаарахыг тодорхойлж, тохирох кодыг нөхөж бичнэ. Ажил олгогч нь эхний улирал буюу 2014 оны 1-р улиралд бүх даатгуулагчдыг ажил, мэргэжлийн ангиллын 3 оронгийн түвшинд кодолно. Харин дараагийн улирлуудад өөрчлөлт орсон даатгуулагчийн ажил, мэргэжлийн ангиллын кодыг мэдээлж байна.

11-р баганад даатгуулагчтай харилцах утасны дугаарыг бичих бөгөөд нийгмийн даатгалын байгууллага нь нийгмийн даатгалын үйлчилгээг цахим хэлбэрээр хэрэглэгчдэд хүргэхэд ашиглана. Энэ мэдээллийг жилд 1 удаа мэдээлэх ба хэрэв өөрчлөлт орсон тохиолдолд маягтын баруун дээд талд буй мэдээллийн урсгалд заасан хугацаанд багтаан цахим болон цаасан хэлбэрээр нийгмийн даатгалын байгууллагад мэдээлж байна.

12-р баганад даатгуулагчийн и-мэйл хаягийг бичих бөгөөд нийгмийн даатгалын байгууллага нь нийгмийн даатгалын үйлчилгээг цахим хэлбэрээр хэрэглэгчдэд хүргэхэд ашиглана. Энэ мэдээллийг жилд 1 удаа мэдээлэх ба хэрэв өөрчлөлт орсон тохиолдолд маягтын баруун дээд талд буй мэдээллийн урсгалд заасан хугацаанд багтаан цахим болон цаасан хэлбэрээр нийгмийн даатгалын байгууллагад мэдээлж байна.

Маягт НД-8 дээр бичигдсэн даатгуулагч тус бүрийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого, төлсөн шимтгэл нь даатгуулагчийн нийгмийн даатгалын дэвтэрт бичигдсэн дүнтэй тохирч байх бөгөөд гагцхүү энэ тохиолдолд нийгмийн даатгалын байцаагч тухайн даатгуулагчийн дэвтэрт гарын үсэг зурж тэмдэг дарна.

Ажил олгогчийн дарга /захирал/, нягтлан бодогч нь даатгуулагчийн нийгмийн даатгуулагчийн шимтгэл ногдуулалт, төлөлтийн хуудсанд гарын үсэг зурж тамга тэмдэг дарсан байх бөгөөд нийгмийн даатгалын байцаагч /ажилтан/ шалгаж хүлээн авч гарын үсэг зурж, тэмдэг дарж баталгаажуулна.

Ажил олгогч нь нийгмийн даатгалын шимтгэл ногдуулалт, төлөлтийн хуудсыг хоёр хувь үйлдэх бөгөөд нэгийг нь тухайн ажил олгогчид, нөгөөг нь харьцаж буй нийгмийн даатгалын байгууллагад хадгална.

Даатгуулагчийн төрлийн код

Даатгуулагчийн төрөл		Шимтгэл төлөх хувь хэмжээ										Бүгд	
Код	Нэр	Шимтгэл тооцох ЦХХТАО	Тэтгэвэр		Тэтгэмж		ЭМД		Ажилгүйдэл		Үйлдвэрлэлийн осол		
			Ажил олгогч	Даат-гуулагч	Ажил олгогч	Даат-гуулагч	Ажил олгогч	Даат-гуулагч	Ажил олгогч	Даат-гуулагч	Ажил олгогч		Даат-гуулагч
01	Энгийн ажилтан	цалин	7	7	0.8	0.8	2	2	0.2	0.2	1-3		21-23
11	Цэрэг цагдаагийн ажилтан	цалин					2	2					4
14	Сул зогсогч олговортой	Олговор	7	7	0.8	0.8	2	2	0.2	0.2	1-3		21-23
33	Сул зогсогч олговоргүй	Доод хэм	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
20	Ажил олгогчийн захиалгаар суралцагч	Доод хэм	7		0.8								7.8
06	Хүүхдээ асарч буй эх	Доод хэм	7		0.8								7.8
17	Жирэмсэн амаржсаны чөлөөлт эх	Доод хэм	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
21	1 сараас дээш хугацаагаар ХЧАлдсан даатгуулагч	Доод хэм	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
22	Тэтгэвэр тогтоолгосон ажиллагч	цалин	7	7	0.8	0.8					1-3		16.6-18.6
23	Гадаадын иргэн Сертификатгүй	цалин	7	7	0.8	0.8	2	2	0.2	0.2	1-3		21-23
24	Гадаадын иргэн Сертификаттай /Солонгос/	цалин			0.8	0.8	2	2	0.2	0.2	1-3		7-9
19	Онцгой нөхцлөөр /Тусгай гэрээгээр/ 11-13 хувь төлөгч	цалин	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
25	7 сараас дээш улирлын чанартай байгууллагад ХГ-ээр ажиллагч /ажил зогссон үед/	Доод хэм	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
26	Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаад улсад ажиллаж буй МУ-ын иргэн /солонгос/	Журам	7										7
28	Улсын хил дээр алба хааж буй гаалийн улсын байцаагчийн гэр бүл	Доод хэм	7				2						9
29	Улсын хил дээр алба хааж буй офицер, ахлагчийн гэр бүл	Доод хэм	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
30	Дипломат төлөөлөгчийн газар ажиллагчийн гэр бүл	дундаж	7		0.8		2		0.2		1-3		11-13
31	Ажиллаагүй үедээ дайчлагдсан даатгуулагч	Доод хэм	7		0.8								7.8
32	Хууль бусаар ажлаас зайлуулагдан мөрдөгдсөн, хилс хэргээр хоригдсон	дундаж	7		0.8								7.8
08	Хугацаат цэргийн албан хаагч	Доод хэм	7		0.8		төр хар						7.8
34	Тэтгэвэр тогтоолгосон ажиллагч сул зогссон	Доод хэм	7		0.8						1-3		8.8-10.8
35	Цэрэг цагдаагийн ажилтан сул зогссон	Доод хэм					2						2
37	Лам санваартан /хуулийн 4.2.1-ээс бусад/	Доод хэм	7	7	0.8	0.8							15.6
38	Тэтгэвэр тогтоолгосон ажиллагч /ЖА чөлөөтэй/	Доод хэм	7		0.8						1-3		8.8-10.8
39	Тэтгэвэр тогтоолгосон ажиллагч /1 сараас дээш ХЧАлдсан/	Доод хэм	7		0.8						1-3		8.8-10.8
40	Үндсэн ажлаас гадуур ажил гүйцэтгэгч /15А дэвтэртэй/	цалин	7	7	0.8	0.8	2	2	0.2	0.2	1-3		21-23

ҮАМАТ – 08
ISCO - 08

ҮНДЭСНИЙ АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛАЛ БА
ТОДОРХОЙЛОЛТЫГ АШИГЛАХ ЗААВАР

НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ,
ХӨДӨЛМӨРИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2010 оны 02 сарын 10 өдөр

Дугаар 16

Улаанбаатар хот

Үндэсний ажил мэргэжил, албан
тушаалын жагсаалт, ангилал,
тодорхойлолт батлах тухай

Монгол Улсын Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.2 дахь заалтыг үндэслэн **ТУШААХ** нь:

1. Монгол Улсын Үндэсний ажил, мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолт-08 (YAMAT-08)-ыг 1, 2 дугаар хавсралтын ёсоор баталсугай.
2. Үндэсний ажил, мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолтыг 2010 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрөөс эхлэн мөрдсүгэй.
3. Энэхүү Монгол Улсын Үндэсний ажил, мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолтын дагуу өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуйн нэгж, байгууллага өөрийн ажил, мэргэжлийн ангилал, тодорхойлолтыг шинэчлэн боловсруулж мөрдөхийг зөвлөсүгэй.
4. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайдын "Үндэсний ажил, мэргэжлийн ангилал, тодорхойлолт батлах тухай" 1998 оны А/315 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Т.ГАНДИ

ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Олон Улсын ажил, мэргэжлийн стандарт ангилал-08 (ISCO-08)-ын үзэл баримтлал, суурь зарчимд дүйцүүлэн боловсруулсан, манай улсын “Үндэсний ажил, мэргэжлийн ангилал, тодорхойлолт-08 (YAMAT-08)-ыг Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайд/хуучнаар/-ын 2010 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдрийн “Үндэсний ажил мэргэжил, албан тушаалын жагсаалт, ангилал, тодорхойлолт батлах тухай” 16 дугаар тушаалаар батлан мөрдүүлж байна.

“YAMAT-08”-ын үндсэн зорилго нь орчин үеийн технологийн хувьслын агуулга, процесст дүйсэн нэр, агуулгаар ажил, мэргэжлийг ангилах, хөдөлмөрийн удирдлага, зохион байгуулалт, хамгааллын холбогдолтой мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, шийдвэр гаргах үе шат бүхэнд мэдээллийн бодит чанарыг хангах, олон улсын хэмжээнд судалж, харьцуулах боломжийг дээшлүүлэх явдал юм.

Энэ ангиллын **үзэл баримтлалын тухайд**, олон улсын болоод үндэсний ангилал, тодорхойлолтод “ажил ба мэргэжил” гэсэн 2 чухал ухагдахууныг үндэс болгосон.

“Ажил” гэж энэхүү ангиллын статистик нэгж болох нэг ажлын байр буюу нэг хүний хийж гүйцэтгэх **зорилт даалгавар, үүрэг хариуцлагын нэгдэл**. Нэгж буюу нэг хүн гэдэгт ажил олгогч, ажилтан, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч аль аль нь орно. Ажил (ажлын байр) гэдэгт албан тушаалыг хамруулан ойлгоно.

“Мэргэшил” гэж тухайн төрлийн үйл ажиллагааны хүрээнд тодорхой даалгавар, хариуцлагыг биелүүлэх ажилтны чадвар.

Үндсэн зорилт, даалгавар, үүрэг хариуцлага нь дээр зэргээр адилсах шинж чанар, агуулгатай болсон ажлын багц нь ажил мэргэжил (occupation) юм.

“YAMAT-08”-д аливаа ажилтны албан боловсрол, сургалтын түвшинд бус, харин тодорхой даалгавар, хариуцлагыг биелүүлэхэд шаардагдах мэргэшил-чадварт илүү түшиглэсэн болно.

“YAMAT-08”-ын үндсэн, дэд, бага, нэгж бүлгийг мэргэшлийн зохих түвшнээр доорх хүснэгтэд харууллаа. Энд ажил, мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлэгт хамаарах хүнд харьяалагдах кодыг тухайн хүний эзэмшсэн мэргэжилтэй нь дүйцүүлэн харгалзах кодыг олоход хялбаршуулсан байдлыг тусгахыг хичээлээ. Гэхдээ ямар ч ажил, мэргэжлийг ямар ч түвшний боловсролтой хүн хийдэг байж болох талтай юм.

Үндсэн бүлэг	Дэд бүлэг	Бага бүлэг	Нэгж бүлэг	Мэргэшлийн түвшин
1. Менежер	4	11	31	Их, дээд сургууль болон түүний дараах шатны боловсрол, түүнтэй адилтгах түвшин шаардагдах ажил, мэргэжил
2. Мэргэжилтэн	6	27	92	
3. Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	5	20	84	
4. Контор, үйлчилгээний ажилтан	4	30	29	Мэргэжлийн дунд шатны боловсрол шаардах ажил, мэргэжил
5. Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	4	13	40	
6. Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	3	9	18	
7. Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	5	14	52	
8. Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	3	14	54	
9. Энгийн ажил, мэргэжил	6	12	20	Бага болон бүрэн бус дунд боловсролтой буюу мэргэжлийн анхан шатны боловсрол үл шаардах энгийн ажил, мэргэжил
0. Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжил	3	3	1	Зэвсэгт хүчний зэрэглэлийн ажил, мэргэжил
Дүн	43	153	421	-
Мэргэжлийн тоо	-	-	3978	-

АЖИЛ, МЭРГЭЖЛИЙН АНГИЛЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Ажил, мэргэжлийн оноосон нэр, индекс/кодыг хайхад баримтлах зарчим:

“ҮАМАТ-08”-аас хэрэгцээтэй ажил, мэргэжлийн нэр, индекс/кодыг олохын тулд бүлгийн дарааллаар хайна. Үүнд:

- Үндсэн бүлэг – 2 “Мэргэжилтэн”
- Дэд бүлэг – 23 “Багшлах мэргэжилтэн”
- Бага бүлэг – 231 “Их, дээд сургуулийн дээд боловсрол олгох багш”

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 1 – МЕНЕЖЕР

Тодорхойлолт: Менежер нь засгийн газар, аж ахуйн нэгж, байгууллага, түүний дотоод нэгжийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, удирдаж чиглүүлэх, зохицуулах, үнэлэх, бодлого, журам боловсруулж, хэрэгжилтэнд хяналт тавина.

Засгийн газар, аж ахуйн нэгж, байгууллагын зохион байгуулалтын нэгжийн бодлого, төсөв, журмыг боловсруулах, зөвлөгөө өгөх, зорилт тодорхойлж, стандарт тогтоох, бодлого, хөтөлбөрийг журмыг боловсруулах, үнэлэх, төсвийн хяналтыг хэрэгжүүлэхийн тулд тохирох тогтолцоо, журмыг боловсруулж, хэрэгжүүлэх, бодлого, хөтөлбөрийг хэрэгцүүлэхийн тулд эд материалын, хүн хүчний болон санхүүгийн нөөцийг зарцуулах зөвшөөрөл олгох, байгууллага, аж ахуйн нэгж, түүний ажилтны ажлын гүйцэтгэлийг хянах, үнэлэх, ажилтныг сонгох буюу сонгосон ажилтныг ажилд томилох, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангах, өдөр тутмын үйл ажиллагааг төлөвлөх, удирдах, хурал цуглаан бусад чуулга уулзалтанд засгийн газар, аж ахуйн нэгж, байгууллага буюу түүний зохион байгуулалтын нэгжийг төлөөлөх, тэдгээрийн өмнөөс хэлэлцээ хийх.

- 11 Хууль тогтоогч, удирдах албан тушаалтан, гүйцэтгэх захирал
 - 111 Хууль тогтоогч, удирдах албан тушаалтан
 - 112 Захирал, гүйцэтгэх захирал
- 12 Захиргаа, арилжааны менежер
 - 121 Бизнес, үйлчилгээ, захиргааны менежер
- 13 Үйлдвэрлэл, төрөлжсөн үйлчилгээний менежер
 - 131 Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын үйлдвэрлэлийн менежер
 - 132 Үйлдвэр, уурхай, барилга угсралт, хангамж түгээлтийн менежер
 - 133 Мэдээлэл, холбооны технологи үйлчилгээний менежер
 - 134 Мэргэшсэн үйлчилгээний менежер
- 14 Зочид буудал, худалдаа, холбогдох бусад үйлчилгээний менежер
 - 141 Зочид буудал, рестораны менежер
 - 142 Жижиглэн болон бөөний худалдааны менежер
 - 143 Холбогдох бусад үйлчилгээний менежер

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 1 - т холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 1 - МЕНЕЖЕР			
Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
11	Хууль тогтоогч, удирдах албан тушаалтан, гүйцэтгэх захирал	111	Хууль тогтоогч, засаг дарга, олон нийтийн болон Төрийн бус байгууллагын удирдах ажилтан
		112	Захирал, гүйцэтгэх захирал, дэд захирал, дэд болон орлогч дарга
12	Захиргаа, арилжааны менежер	121	Санхүү, хүний нөөц, бодлого төлөвлөлт, бизнес үйлчилгээ, захиргаа, маркетинг, борлуулалт, зар сурталчилгаа, олон нийттэй харилцах, судалгаа, хөгжлийн менежер
13	Үйлдвэрлэл, төрөлжсөн үйлчилгээний менежер	131	ХАА, ой, загас агнуур, усны амьтан үржүүлэгч, загасны АА-н үйлдвэрлэлийн менежер
		132	Үйлдвэр, уурхай, барилга угсралт, хангамж түгээлт, холбогдох менежер
		133	Мэдээлэл, холбооны технологи үйлчилгээний менежер
		134	Эрүүл мэнд, хүүхэд болон өндөр настан асрамжлах үйлчилгээ, нийгмийн халамж, боловсрол, банк, санхүү, даатгал, бусад мэргэшсэн үйлчилгээний менежер
14	Зочид буудал, худалдаа, холбогдох бусад үйлчилгээний	141	Зочид буудал, рестораны менежер
		142	Жижиглэн болон бөөний худалдааны менежер
		143	Соёл, спорт, амралтын төв болон бусад холбогдох үйлчилгээний төвийн менежер

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 2 – МЭРГЭЖИЛТЭН

Тодорхойлолт: Энэхүү ангиллын мэргэжлийн ажилтан нь мэдлэгийнхээ санг нэмэгдүүлэх, шинжлэх ухаан юм уу урлагийн онол, үзэл баримтлалыг ашиглах, эдгээрийг системчилсэн хэлбэрээр заан сургах буюу тус үйл ажиллагааны аливаа хослолыг мэргэшлийн өндөр түвшинд хийж гүйцэтгэдэг.

Шинжилгээ, судалгаа хийх, үзэл баримтлал, онол, үйлдлийн арга барилыг боловсруулж, хөгжүүлэх, математик, инженерчлэл, технологи зэрэг амьгүй байгалийн, анагаах, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, тэрчлэн нийгэм ба хүмүүнлэгийн зэрэг амьд байгалийн ухааны мэдлэгийг хэрэглэх юмуу түүгээр зөвлөгөө өгөх, боловсролын төрөл бүрийн төвшинд нэг юм уу түүнээс дээш тооны хичээлээр онол, практик зааж багшлах, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг сурган боловсруулах, төрөл бүрийн бизнес, хууль зүй, социал үйлчилгээ хийх, урлагын бүтээл туурвих, оюун санааны удирдамж өгөх, шинжилгээ судалгааны илтгэл, тайлан баримт бичиг бэлтгэх. Бусад ажилтныг удирдах үүрэг орж болно.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 2 - МЭРГЭЖИЛТЭН

- 21 Шинжлэх ухаан, инженерийн мэргэжилтэн
 - 211 Биет бодис/физик/, гео судлалын мэргэжилтэн
 - 212 Математикч, актуарч, статистикч
 - 213 Амьд байгалийн ухааны мэргэжилтэн
 - 214 Инженер мэргэжилтэн (цахим-технологийн бусад)
 - 215 Цахилгаан, цахим-технологийн инженер
 - 216 Архитекторч, төлөвлөгч, зурагзүйч, байрзүйч, дизайнер
- 22 Эрүүл мэндийн мэргэжилтэн
 - 221 Хүний их эмч
 - 222 Сувилахуй, эх барихуйн мэргэжилтэн
 - 223 Уламжлалт, хавсарга анагаахын мэргэжилтэн
 - 224 Яаралтай тусламжийн эмч, ажилтан
 - 225 Малын эмч
 - 226 Эрүүл мэндийн бусад мэргэжилтэн
- 23 Багшлах мэргэжилтэн
 - 231 Их, дээд сургуулийн дээд боловсролын багш
 - 232 Техник мэргэжлийн боловсролын багш
 - 233 Дунд боловсролын багш
 - 234 Анхан шатны болон сургуулийн өмнөх боловсролын багш, сурган хүмүүжүүлэгч
 - 235 Бусад багшлах мэргэжилтэн
- 24 Бизнес, захиргааны мэргэжилтэн
 - 241 Санхүүгийн мэргэжилтэн
 - 242 Захиргааны мэргэжилтэн
 - 243 Борлуулалт, маркетинг, олон нийттэй харилцах албаны мэргэжилтэн
- 25 Мэдээлэл, холбооны технологийн мэргэжилтэн
 - 251 Програм хангамж, хэрэглээний програм зохиогч, шинжээч
 - 252 Өгөгдлийн сан, сүлжээний мэргэжилтэн
- 26 Хууль, нийгэм, соёлын мэргэжилтэн
 - 261 Эрх зүйн мэргэжилтэн
 - 262 Номын санч, архивч, музейн харгалзагч
 - 263 Нийгэм, соёл, шашны мэргэжилтэн
 - 264 Зохиолч, сэтгүүлч, хэл шинжээч
 - 265 Уран бүтээлч, жүжигчин

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 2 - т холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 2 - МЭРГЭЖИЛТЭН			
Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
21	Шинжлэх ухаан, инженерийн мэргэжилтэн	211	Физикч, одон орон судлаач, цаг уурч, химич, геологич, геофизикч
		212	Математикч, актуарч, статистикч
		213	Биологич, ботаникч, амьтан судлаач, фермч, ойн болон загасны аж ахуйн зөвлөгч, байгаль хамгааллын мэргэжилтэн
		214	Аж үйлдвэр, иргэний барилга, байгаль орчин, механикч, хими, уул уурхай, металлургич болон бусад холбогдох бусад инженер
		215	Цахилгаан, цахим зүй болон телехолбооны инженер
22	Эрүүл мэндийн мэргэжилтэн	216	Барилгын болон газар тохижуулалтын архитекторч, хот байгуулалт, тээврийн хөдөлгөөн төлөвлөгч, зурагзүйч, байрзүйч болон хувцас, бүтээгдэхүүн, график, мультимедиа зохиомжийн дизайнер
		221	Ерөнхий мэргэжлийн болон нарийн(төрөлжсөн) мэргэжлийн их эмч
		222	Сувилахуйн болон эх барихуйн мэргэжилтэн
		223	Уламжлалт, хавсарга анагаахын мэргэжилтэн
		224	Яаралтай тусламжийн эмч
		225	Малын эмч
23	Багшлах мэргэжилтэн	226	Нүүр ам, шүд, нөхөн сэргээх эмчилгээний эмч, эрүүл ахуй, ариун цэвэр, хоол тэжээл болон сонсголын мэргэжилтэн, хэлний согог засалч, хоолны арга зүйч, хараа зүйч, хараа хэмжигч болон эрүүл мэндийн бусад мэргэжилтэн
		231	Дээд боловсрол олгох багш
		232	Техник мэргэжлийн боловсролын багш
		233	Дунд боловсрол олгох багш
		234	Анхан шатны болон сургуулийн өмнөх боловсрол олгох багш, сурган хүмүүжүүлэгч
24	Бизнес, захиргааны мэргэжилтэн	235	Боловсролын арга зүйч, тусгай хэрэгцээт боловсрол, өөр хэл, дуу хөгжим, соёл урлаг, мэдээллийн технологийн болон багшлах бусад мэргэжилтэн
		241	Нягтлан бодогч, санхүү хөрөнгө оруулалтын зөвлөх, санхүүгийн мэргэжилтэн, шинжээч
		242	Байгууллагын удирдлага, задлан шинжээч, захиргаа, хүний нөөц, мэргэжлийн зөвлөгөө өгөгч, сургалтын болон боловсон хүчнийг хөгжүүлэх албаны мэргэжилтэн
25	Мэдээлэл, холбооны технологийн мэргэжилтэн	243	Зар сурталчилгаа, борлуулалт, маркетинг, олон нийттэй харилцах алба, техник, мэдээлэл, холбооны технологи болон эмнэлгийн борлуулалтын мэргэжилтэн
		251	Програм болон вэб мультимедиа, хэрэглээний програм, зохиогч, мэдээллийн системийн шинжээч
		252	Системийн эрхлэгч, өгөгдлийн сангийн дизайнер, эрхлэгч, компьютерийн сүлжээ болон бусад өгөгдлийн сан, сүлжээний мэргэжилтэн
26	Хууль, нийгэм, соёлын мэргэжилтэн	261	Эрх зүйч, хуульч, шүүгч, эрх зүйн бусад мэргэжилтэн
		262	Архивч, музей харгалзагч, номын санч, холбогдох бусад мэргэжилтэн
		263	Эдийн засагч, социологич, хүн судлаач, соёл судлаач, философич, улс төр судлаач, түүхч, сэтгэл зүйч, нийгмийн ажилтан, шашны мэргэжилтэн, зөвлөгөө өгөгч мэргэжилтэн
		264	Зохиолч, сэтгүүлч, хэл шинжээч, орчуулагч, хэлмэрч нийтлэлч, бусад шинжээч
		265	Дүрслэх урлаач, хөгжмийн зохиолч, хөгжимчин, дуучин, бүжиг дэглэгч, бүжигчин, кино тайзны найруулагч, жүжигчин, радио, телевиз, бусад мэдээллийн хэрэгслээр нэвтрүүлэгч, бусад уран бүтээлч

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 3 – ТЕХНИКЧ БОЛОН ТУСЛАХ/ДЭД МЭРГЭЖИЛТЭН

Тодорхойлолт: Техникч болон туслах/ дэд мэргэжилтэн нь гол төлөв судалгаа шинжилгээ, болон хавсрага ухаан, урлаг, үйл ажиллагааны баримтлал, арга техник ашиглах, төр, бизнесийн дүрэм журамтай холбоотой техникийн нь шинжтэй ажил хийж гүйцэтгэнэ.

Инженер, технологи зэрэг биет бодисын ухаан, эрүүл мэнд, нийгэм, хүмүүнлэгийн зэрэг амьд байглийн ухааны салбарт онол, үзэл баримтлал, агуулахыг хэрэгжүүлэх, судалгаа шинжилгээ хийтэй холбоотой техник ажил хийж гүйцэтгэх, худалдаа, санхүү, нийгмийн ажил болон төрийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх зэрэг захиргааны ажилтай холбоотой төрөл бүрийн техникийн үйлчилгээ, ажил гүйцэтгэх уран сайхан, зугаа цэнгүүнтэй холбоотой ажил гүйцэтгэх, спортын арга хэмжээнд хамрагдах, шашны зарим нэг үйл хийх.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 3 – ТЕХНИКЧ БОЛОН ТУСЛАХ/ДЭД МЭРГЭЖИЛТЭН

- 31 Шинжлэх ухаан, инженерийн туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 311 Инженерийн ухааны техникч
 - 312 Уурхай, үйлдвэр, барилга угсралтын байцаагч
 - 313 Технологи процесс, чанар шалгагч техникч
 - 314 Амьд байгалийн ухааны техникч, холбогдох бусад туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 315 Усан онгоц, агаарын хөлгийн хянагч, техникч
- 32 Эрүү мэндийн туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 321 Анагаахын болон эм зүйн техникч
 - 322 Сувилахуйн болон эх барихуйн туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 323 Уламжлалт, хавсарга анагаахын туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 324 Мал эмнэлгийн техникч, туслах ажилтан
 - 325 Эрүүл мэндийн бусад туслах/дэд мэргэжилтэн
- 33 Бизнесийн болон захиргааны туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 331 Санхүү, математик тооцооллын туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 332 Борлуулалт, худалдан авалтын агент, брокер
 - 333 Бизнес үйлчилгээний агент
 - 334 Захиргааны төрлийн мэргэжлийн нарийн бичгийн дарга
 - 335 Засгийн газрын тохируулагч, хэрэгжүүлэгч агентлагийн ажилтан
- 34 Хууль, нийгэм, соёл, тэдгээрт холбогдох туслах/дэд мэргэжилтэн
 - 341 Хууль, нийгэм, соёл, шашны ажилтан
 - 342 Биеийн тамир, спорт, фитнесийн ажилтан
 - 343 Соёл, урлаг, технологийн ажилтан
- 35 Мэдээлэл, холбооны техникч
 - 351 Мэдээлэл, холбооны ажиллагаа болон хэрэглэгчдэд туслах техникч
 - 352 Телехолбоо, өргөн нэвтрүүлгийн техникч

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 3 - т холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 3 - ТЕХНИКЧ БОЛОН ТУСЛАХ/ДЭД МЭРГЭЖИЛТЭН

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
31	Шинжлэх ухаан, инженерийн туслах/дэд мэргэжилтэн	311	Хими, физикийн ухааны техникч, иргэний барилга, цахилгаан, цахим, механик инженер болон химийн инженерийн техникч, уурхай, металлургийн техникч, шугам зурагч, бусад холбогдох техникч
		312	Уурхайн байцаагч, хянагч, үйлдвэрийн болон барилга угсралтын байцаагч
		313	Цахилгаан үйлдвэрлэл, хими процесс, нефть, хий цэвэрлэх төхөөрөмжийн операторч, шатаагч зуух, ус цэвэрлэх байгууламжийн операторч, металл үйлдвэрлэлийн процесс хянагч, бусад процесс хяналтын техникч
		314	Амьд байгалийн ухааны техникч (Анагаах ухаанаас бусад), хөдөө аж ахуйн болон ойн аж ахуйн техникч
		315	Усан онгоцны инженер, тавцан дээрх ажилтан, чиглүүлэгч, агаарын хөлгийн нисгэгч, холбогдох бусад туслах/дэд мэргэжилтэн, агаарын хөлгийн хянагч, агаарын хөдөлгөөний аюулгүйн цахим техникч
32	Эрүү мэндийн туслах/дэд мэргэжилтэн	321	Эмчилгээ оношлогооны төхөөрөмж, эмчилгээ, эмгэг судлалын лаборатор, эмчилгээ, хиймэл шүд, эм зүйн техникч, болон туслагч
		322	Сувилахуйн болон эх барихуйн туслах/дэд мэргэжилтэн
		323	Уламжлалт, хавсарга анагаахын туслах/дэд мэргэжилтэн
		324	Мал эмнэлгийн техникч, туслах ажилтан
		325	Эрүүл мэндийн бусад туслах/дэд мэргэжилтэн
33	Бизнесийн болон захиргааны туслах/дэд мэргэжилтэн	331	Үнэт цаас, санхүүгийн дилер, брокер, зээл, зээллэгийн мэргэжилтэн, нягтлан бодох бүртгэлийн болон статистик, математик тооцоолол болон бусад холбогдох туслах/дэд мэргэжилтэн, эд баялгийн үнэлгээчин, хохирол тогтоогч
		332	Актуарч, арилжаа, борлуулалтын төлөөлөгч, худалдан авагч, борлуулалтын брокер
		333	Клиринг, илгээмжийн агент, хурал зөвлөгөөн зэрэг арга хэмжээ зохион байгуулагч, хөдөлмөр эрхлэлт болон үл хөдлөх хөрөнгийн агент, менежер, ажилд зуучлагч, бизнес үйлчилгээний бусад агент
		334	Албаны зааварлагч, хууль, захиргааны болон гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга, анагаахын нарийн бичгийн дарга
		335	Хил, гаалийн байцаагч, татвар, акцизын албаны ажилтан, улсын нийгмийн даатгал, тэтгэвэр тэтгэмжийн асуудал, тусгай зөвшөөрөл хариуцсан ажилтан, цагдаагийн байцаагч, мөрдөн байцаагч, Засгийн газрын тохируулагч, хэрэгжүүлэгч байгууллагын холбогдох бусад ажилтан
34	Хууль, нийгэм, соёл, тэдгээрт холбогдох туслах/дэд мэргэжилтэн	341	Нийгмийн ажилтан, эрх зүй болон шашны холбогдох бусад ажилтан
		342	Тамирчин, спортын тоглогч, дасгалжуулагч, зааварлагч, фитнес, чийрэгжүүлэлтийн зааварлагч, хөтөлбөрийн удирдагч
		343	Фото зурагч, дотоод засал чимэглэлийн дизайнер, чимэглэгч, галлереи, музей, номын сангийн техникч, тогооч, соёл, урлагийн бусад мэргэжилтэн
35	Мэдээлэл, холбооны техникч	351	Мэдээлэл, холбооны технологи ажиллагааны болон хэрэглэгчдэд туслах техникч, компьютерийн сүлжээ, системийн техникч, веб техникч
		352	Өргөн нэвтрүүлэг, дуу, дүрс бичлэгийн техникч, телехолбооны инженерийн техникч

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 4 – КОНТОР, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

Тодорхойлолт: Тодорхой асуудалд хамаарах мэдээллийг тэмдэглэх, эмхлэх, хадгалах, тооцоолон бодох, сэргээн засварлах ба мөнгөний гүйлгээ хийх, аялал жуулчлал зохион байгуулах, мэдээлэл авах, хүсэлт тавих, уулзалт товлох зэрэг туслах шинжтэй олон төрлийн үүргийг гүйцэтгэнэ.

Таталган бичиж тэмдэглэл хөтлөх, бичгийн машинаар бичих, компьютер болон бичиг хэргийн бусад төхөөрөмжийг ажиллуулах, мэдээллийг компьютерт оруулах, нарийн бичгийн даргын үүргийг гүйцэтгэх, тоон мэдээллийг компьютерт тэмдэглэх ба тооцоолон бодох, үйлдвэрлэл, тээврийн холбогдох тэмдэглэлийг хөтлөх, зорчигч ба ачаа тээврийн холбоотой бүртгэлийг хөтлөх, номын санл бичиг хэргийн ажилтны үүрэг гүйцэтгэх, шуудангийн үйлчилгээтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулах, аялал жуулчлал зохион байгуулах, үйлчлүүлэгчийг мэдээллээр хангах, уулзалт товлох, холбооны коммутатор ажиллуулах зэрэг ажилбарууд зонхилон орно. Бусад ажилтанд хяналт тавих ажил энд орж болно.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 4 – КОНТОР, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

- 41 Конторын үндсэн болон гүйцэтгэх ажилтан
 - 411 Конторын үндсэн ажилтан
 - 412 Нарийн бичгийн дарга
 - 413 Компьютерийн операторч
- 42 Хэрэглэгчдэд үйлчлэх ажилтан
 - 421 Теллер, мөнгө хураагч, холбогдох бусад ажилтан
 - 422 Хэрэглэгчийг мэдээллээр хангах ажилтан
- 43 Тооцоолол, материал бүртгэлийн ажилтан
 - 431 Тооцооллын ажилтан
 - 432 Материал бүртгэл, тээврийн ажилтан
- 44 Конторын бусад туслах ажилтан
 - 441 Конторын бусад туслах ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 4 - т холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 4 - КОНТОР, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
41	Конторын үндсэн болон гүйцэтгэх ажилтан	411	Конторын үндсэн ажилтан
		412	Нарийн бичгийн дарга
		413	Бичээч, баримт, мэдээлэл оруулагч операторч
42	Хэрэглэгчдэд үйлчлэх ажилтан	421	Банкны теллер бусад холбогдох ажилтан, дилер, тоглоомын газрын бусад ажилтан, барьцаалан зээлдэгч, мөнгө
		422	Аялал жуулчлалын зөвлөх, аялалын газрын ажилтан, холбоо барих төвийн мэдээллийн ажилтан, телефон холбоочин, зочид буудлын хүлээн авагч, лавлах ажилтан, хүлээн авагч, зах зээл судлаач, хэрэглэгчийг мэдээллээр хангах бусад ажилтан
43	Тооцоолол, материал бүртгэлийн ажилтан	431	Нягтлан бодох, данс бүртгэл, статистик, санхүүгийн болон даатгалын ажилтан, цалингийн бүртгэлийн ажилтан
		432	Материалын нөөц, үйлдвэрлэл, тээврийн ажилтан /диспетчер/
44	Конторын бусад туслах ажилтан	441	Номын сан, хүний нөөцийн ажилтан, шуудан зөөгч, ангилагч, кодлогч, хянан тохируулагч болон холбогдох ажилтан, бичээч, файлдагч, олшруулагч, конторын бусад туслах ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 5 – ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

Тодорхойлолт: Үйлчилгээ, худалдааны ажилтан нь аялал, жуулчлал, гэр ахуйн ажил эрхлэх, нийтийн хоолоор үйлчлэх, хувь хүн асрах юм уу хууль бус үйлдэл, гал түймрээс сэргийлэх, хамгаалах эсвэл бөөний ба жижиглэн худалдаа, бусад төстэй байгууллагад, тэрчлэн зах, мухлагаар бараа таваар дэлгэн үзүүлэх, худалдаж борлуулахад холбогдсон хувийн болон хамгаалалтын шинжтэй үйлчилгээ үзүүлэх үүрэгтэй.

Аялал зохион байгуулж үйлчлэх, гэр ахуйн ажил эрхлэх, хүнс, ундааны зүйл бэлтгэх, түүгээр үйлчлэх, хүүхэд асрах, айл өрх юм уу байгууллагад эрүүл мэндийн хувийн ба суурь үйлчилгээ үзүүлэх, мөн түүнчлэн үс засах, гоо сайхны үйлчилгээ хийх, хувь төөрөг хэлэх, шарил хайлах, занданшуулах, оршуулгын зан үйл хийх, хамгаалалтын үйлчилгээ үзүүлэх, хүн болон эд хөрөнгийг гал түймэр, хууль бус үйлдлээс хамгаалах, хууль ёс, хэв журсыг сахиулах, зар сурталчилгаа, урлагийн бүтээл, барааны сурталдчилгаанд загвар өмч үзүүлэх, бөөний буюу жижиглэн худалдаалах газар, мухлаг, зах дээр бараа худалдах, хэрэглэгчдэд бараа үзүүлэн таниулах. Бусад ажилтанд хяналт тавих ажил энд орж болно.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 5 – ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

- 51 Хувийн үйлчилгээний ажилтан
 - 511 Аялал жуулчлалын үйлчлэх ажилтан, кондуктор, хөтөч
 - 512 Тогооч
 - 513 Зөөгч, бармен
 - 514 Үсчин, гоо сайханч, холбогдох бусад ажилтан
 - 515 Байр, байшин, гэр ахуйн үйлчилгээний ажилтан
 - 516 Хувь хүний үйлчилгээний бусад ажилтан
- 52 Борлуулалтын ажилтан
 - 521 Гудамж, захын худалдаачин
 - 522 Дэлгүүрийн худалдаачин
 - 523 Кассчин, тасалбар олгогч
 - 524 Борлуулалтын бусад ажилтан
- 53 Хувь хүн асрамжлах үйлчилгээ
 - 531 Хүүхэд асрамжлах ажилтан, багшийн туслах
 - 532 Эмнэлгийн сувилгааны ажилтан
- 54 Хамгаалах үйлчилгээний ажилтан
 - 541 Хамгаалах үйлчилгээний ажилан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 5 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 5 - ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН			
Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
51	Хувийн үйлчилгээний ажилтан	511	Аялал жуулчлалын үйлчлэх ажилтан, үйлчлэгч, хөтөч болон нийтийн тээврийн кондуктор
		512	Тогооч
		513	Зөөгч, бармен
		514	Үсчин, гоо сайханч, холбогдох бусад ажилтан
		515	Албан газар, зочид буудал, байгууллагын цэвэрлэгээ, ахуйг хариуцан хянагч, гэр ахуй хэрэглэгч, байшин арчлагч
		516	Жолооны багш, зурхайч, мэргэч, холбогдох бусад ажилтан, бараа бологч, зарц, оршуулга зохион байгуулагч, занданшуулагч/шарил чандарлагч, гэрийн тэжээвэр амьтан маллагч, жолооны багш, хувь хүний үйлчилгээний бусад ажилтан
52	Борлуулалтын ажилтан	521	Мухлаг, захын худалдаачин, гудамжинд хоол, хүнс худалдаалагч
		522	Дэлгүүр ажиллуулагч, дэлгүүрийн эрхлэгч, дэлгүүрийн худалдааны туслах ажилтан
		523	Кассчин, тасалбар олгогч
		524	Загвар өмсөгч, жишиг үзүүлэгч, бараа танилцуулан худалдаалагч, захиалга, дуудлагаар хаалганаас хаалганд, утсаар захиалга авч худалдаалагч, үйлчилгээний цэгийн ажилтан, хүнсний лангууны худалдаачин, борлуулалтын бусад ажилтан
53	Хувь хүн асрамжлах үйлчилгээ	531	Хүүхэд асаргааны ажилтан, туслах багш
		532	Эмнэлгийн сувилгааны туслах болон гэрээр асрамжлах үйлчилгээний ажилтан, эмнэлгийн сувилгааны бусад ажилтан
54	Хамгаалах үйлчилгээний	541	Аврагч, цагдаагийн ажилтан, шоронгийн хуяг, хамгаалалтын албаны ажилтан, хамгаалах үйлчилгээний бусад ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 6 – ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ОЙ, ЗАГАС АГНУУРЫН МЭРГЭШСЭН АЖИЛТАН

Тодорхойлолт: Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын мэргэшсэн ажилтан нь үр тариа, мод, бут, малын тэжээл ургуулах, зэрлэг жимс, ургамал түүх, ан амьтан үржүүлэх, харж хамгаалах, агнах, төрөл бүрийн амьтны гаралтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ашиглах, гэр бүлийнхээ хоол хүнсэнд зориулан загас үржүүлэх буюу барих, усны бусад төрөл зүйлийг өсгөж, үржүүлнэ.

Хөрс бэлтгэх, үр, ургамал, суулгах, арчлах, бордох, хурааж авах, жимсний болон бусад мод, бут, цэцэрлэгийн ургамал, малын тэжээл тарьж ургуулах, зэрлэг жимс, ургамал түүх, мах, сүү, үс ноос, арьс, бал, бусад бүтээгдэхүүн авах зорилгоор амьтан өсгөх, арчлах, ойжуулах, арчлан хамгаалах, ашиглах, загас үржүүлэх буюу барих, хөдөө аж ахуйн төрөл бүрийн бүтээгдэхүүнийг хадгалж нөөцлөх, анхан шатны боловсруулалт хийх, худалдан авагчид, худалдааны байгууллагад буюу зах дээр зарж борлуулах. Бусад ажилтанд хяналт тавих ажил энд орж болно.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 6 – ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ОЙ, ЗАГАС АГНУУРЫН МЭРГЭШСЭН АЖИЛТАН

- 61 Зах зээлд чиглэсэн хөдөө аж ахуйн мэргэшсэн ажилтан
 - 611 Зах зээлд чиглэсэн цэцэрлэгч, тариаланч
 - 612 Малчин, амьтан маллагч
 - 613 Газар тариалан, мал амьтан хослон эрхлэгч
- 62 Зах зээлд чиглэсэн ой, загасны аж ахуй, ан агнуур эрхлэгч
 - 621 Ойн аж ахуй, холбогдох бусад ажилтан
 - 622 Загасны аж ахуйн ажилтан, анчин, гөрөөчин
- 63 Өрхийн хэрэгцээт амь зуулгын фермч, загасчин, анчин, түүгч, хураагч
 - 631 Өрхийн хэрэгцээт газар тариалангийн фермч
 - 632 Өрхийн хэрэгцээт мал аж ахуйн фермч
 - 633 Өрхийн хэрэгцээт тариалан, мал аж ахуйн холимог фермч
 - 634 Өрхийн хэрэгцээт загасчин, анчин, урхичин ба түүгч

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 6 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 6 - ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ОЙ, ЗАГАС АГНУУРЫН МЭРГЭШСЭН АЖИЛТАН

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
61	Зах зээлд чиглэсэн хөдөө аж ахуйн мэргэшсэн ажилтан	611	Тариаланч, ногоочин, мод, бут тарьж ургуулагч, цэцэрлэгч, цэцэрлэгт хүрээлэн, хүлэмжийн тариалагч, холимог ургамал тариалагч
		612	Мал маллагч, сүү, цагаан идээ үйлдвэрлэгч, шувуу аж ахуйн ажилтан, зөгий үржүүлэгч, бусад амьтан маллагч
		613	Газар тариалан, мал амьтан хослон эрхлэгч
62	Зах зээлд чиглэсэн ойн, загасны аж ахуй, ан агнуур эрхлэгч	621	Ойн аж ахуй, холбогдох бусад ажилтан
		622	Усны ургамал ургуулагч, амьтан үржүүлэгч, нуурын болон эргийн усны загасны аж ахуйн ажилтан, анчин, гөрөөчин, урхичин
63	Өрхийн хэрэгцээт амь зуулгын фермч, загасчин, анчин, түүгч, хураагч	631	Өрхийн хэрэгцээт газар тариалангийн фермч, газар тариалангаар амь зуугч
		632	Өрхийн хэрэгцээт мал аж ахуйн фермч, мал аж ахуйгаар амь зуугч
		633	Өрхийн хэрэгцээт тариалан, мал аж ахуйн холимог/хосолсон фермч
		634	Өрхийн хэрэгцээт загасчин, анчин, урхичин ба түүгч, хураагч

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 7 – ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, БАРИЛГА, ГАР УРЛАЛ, ХОЛБОГДОХ АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

Тодорхойлолт: Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан нь барилга барих, арчлах, металлд хэлбэр оруулах, металл бүтээцийг босгох, автомат багаж хэрэгслийг тохируулах, машин механизм, тоног төхөөрөмж, багаж хийх, тааруулах, засварлах, хэвлэх, ажлын бүтээгдэхүүн гаргах, хүнсний зүйл, нэхмэл эдлэл, модон, металл, бусад эд бараа, түүний дотор гар урлалын зүйл үйлдвэрлэх, салбарт мэдлэг, ур чадвараа хэрэглэнэ.

Барилга барих, бусад бүтээц хийх, засварлах, үйлчилгээ хийх, металл цутгах, гагнах, хэлбэр оруулах, хүнд жинтэй металл бүтцийг суурилуулах, босгох, холбогдох тоног төхөөрөмж, бусад металл эд зүйлийг хийх, төрөл бүрийн машин, багаж хэрэгслийг тохируулах, ажиллуулах, операторт тохируулж өгөх, үйлдвэрийн машин, механизм, түүний дотор хөдөлгүүр, автомашин, цахилгаан болон цахим багаж хэрэгсэл, бусад тоног төхөөрөмжийг тохируулах, засварлах, үйлчилгээ хийх, нарийн багаж хэрэгсэл, үнэт эдлэл, гэр ахуйн болон бусад үнэт меатлл эд зүйл, шавар шилэн ба бусад эдлэл хийх, гар урлалын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хэвлэлийн ажил гүйцэтгэх, хүнсний бүтээгдэхүүн, төрөл бүрийн мод, нэхмэл, арьс, бусад материалаар хийсэн эдлэл үйлдвэрлэх, Бусад ажилтны үйл ажиллагаанд хяналт тавих үүргийг энд оруулж болно.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 7 – ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, БАРИЛГА, ГАР УРЛАЛ, ХОЛБОГДОХ АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

- 71 Барилга, түүнтэй холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан (цахилгаанчнаас бусад)
 - 711 Барилгын араг бүтээц, түүнтэй холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 712 Барилгын гүйцэтгэгч болон түүнтэй адилтгах бусад ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 713 Будагчин, барилгын цэвэрлэгээний болон холбогдох бусад ажил, мэргэжлийн ажилтан
- 72 Металл, машин механизм, холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 721 Нимгэн төмөр, барилгын металл хийцийн мэргэжилтэн, хэв цутгагч холбогдох бусад ажилтан
 - 722 Дархан, гараар давтах болон шахуургын дархан, холбогдох бусад ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 723 Машин, механизмын механикч, засварчин
- 73 Гар урлал, хэвлэлийн ажилтан
 - 731 Гар урлалын ажилтан
 - 732 Хэвлэлийн мэргэжлийн техникч
- 74 Цахилгаан, цахим техникч
 - 741 Цахилгаан төхөөрөмж суурилуулагч, тохируулагч
 - 742 Цахим техникч, телехолбооны механикч, тохируулагч
- 75 Хүнс Хүнс үйлдвэрлэгч, мод боловсруулагч, хувцас бусад хийцийн зүйл хийгч, тэдгээрт холбогдох мэргэжлийн ажилтан
 - 751 Хүнс үйлдвэрлэгч, холбогдох бусад ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 752 Мод боловсруулагч нарийн мужаан, түүнд холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 753 Хувцас оёх болон түүнд холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан
 - 754 Бусад үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, урлалын зүйл хийгч, холбогдох ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 7 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 7 - ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, БАРИЛГА, ГАР УРЛАЛ, ХОЛБОГДОХ АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
71	Барилга, түүнтэй холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан (цахилгаанчнаас бусад)	711	Барилгачин, өрлөгчин, чулуучин, чулуу бутлагч, зүсэгч, сийлбэрчин, бетончин, бетон гадаргуу өнгөлөгч, барилга угсралтын мужаан, барилгын араг бүтээц/яс мод/, угсрагч, бусад адилтгах ажилтан
		712	Дээвэрчин, шалчин, өнгөлгөөчин, шаварчин, засалчин, тусгаарлагч, шилчин/шиллэгч, сантехникч, хоолой угсрагч, агааржуулалт, агаар сэлгэлтийн механикч
		713	Будагчин, будаг шуршигч, лакдагч, барилгын бүтээцийн цэвэрлэгээний болон холбогдох бусад ажилтан
72	Металл, машин механизм, холбогдох ажил, мэргэжлийн ажилтан	721	Хэв цутгагч, гагнуурчин, нимгэн төмөрчин, металл хийц бэлтгэгч, угсрагч, хүнд болон овортой эдлэхүүн зөөгч, оосорлогч, холбогдох бусад ажилтан
		722	Дархан, гараар давтах болон шахуургын дархан, багажны дархан, металлын машин механизмын суурилуулагч/операторч/, металл зүлгэгч, өнгөлөгч, багаж ирлэгч, холбогдох бусад ажилтан
		723	Моторт тээврийн хэрэгсэл, агаарын хөлгийн хөдөлгүүр болон ХАА, аж үйлдвэрийн машин механизмын механикч, тохируулагч, унадаг дугуйн засварчин
73	Гар урлал, хэвлэлийн ажилтан	731	Нарийн хийцтэй багаж үйлдвэрлэгч, засварчин, хөгжмийн зэмсэг үйлдвэрлэгч, хөглөгч, эрдэнийн чулуу, үнэт металл, ваар, шавар эдлэлийн ажилтан, шилэн эдлэл хийгч, зүсэгч, өнгөлөгч, хаяг, зарлал, гоёл чимэглэлийн зураач, будагч, сийлбэрч, зураг хээ гаргагч, модоор гар урлалын зүйл хийгч, даавуу, арьс, бусад материалаар гар урлалын зүйлс хийгч
		732	Хэвлэхийн өмнөх ажиллагааны техникч, хэвлэгч, хэвлэлтийн эцсийн шатны ажилтан төгс болгох
74	Цахилгаан, цахим техникч	741	Барилгын болон буса цахилгаанчин, цахилгаан төхөөрөмжийн механикч/тохируулагч, цахилгаан шугам тавигч/ тохируулагч
		742	Цахим механикч, засварчин/тохируулагч, мэдээлэл холбооны технологийн сул хүчний шугамын хэрэгсэл тавигч, техникч, телехолбооны механикч, тохируулагч
75	Хүнс Хүнс үйлдвэрлэгч, мод боловсруулагч, хувцас бусад хийцийн зүйл хийгч, тэдгээрт холбогдох мэргэжлийн ажилтан	751	Мах, загасны худалдаачин, холбогдох бусад хоол, хүнс бэлтгэгч, гурилан бүтээгдэхүүн, бал бурам, бусад амттан үйлдвэрлэгч, сүү, цагаан идээ боловсруулагч, жимс, жимсгэнэ, ногоо, хүнсний бусад зүйл даршлагч, хүнсний зүйл, ундаа амтлагч, зэрэглэл тогтоогч, тамхи үйлдвэрлэгч
		752	Мод боловсруулагч, нарийн мужаан, түүнд холбогдох бусад ажилтан, мод боловсруулах машин суурилуулагч, операторч Загварчин, үслэг эдлэл, малгай хийгч, хувцас болон бусад төрлийн зүйлд үлгэр гаргагч, хувилагч, эсгүүрчин, оёдолчин, хатгамалчин, бусад ажилтан, тавилгын бүрээс хийгч, бусад холбогдох ажилтан, ангийн үс, арьс шир боловсруулагч, гуталчин, холбогдох бусад ажилтан
		753	Усан доорх төхөөрөмж дээр ажиллагч, тэсэлгээний ажилтан/тэсэлгээчин, бүтээгдэхүүн зэрэглэгч, шалгагч(хоол хүнс болон ундаанаас бусад), ариутгагч, хортон шавьж, хогийн ургамал, устгагч, урлалын зүйл хийгч, энэ ангилалд ороогүй адилтгах бусад үйлчилгээний ажилтан
		754	Усан доорх төхөөрөмж дээр ажиллагч, тэсэлгээний ажилтан/тэсэлгээчин, бүтээгдэхүүн зэрэглэгч, шалгагч(хоол хүнс болон ундаанаас бусад), ариутгагч, хортон шавьж, хогийн ургамал, устгагч, урлалын зүйл хийгч, энэ ангилалд ороогүй адилтгах бусад үйлчилгээний ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 8 – СУУРИН ТӨХӨӨРӨМЖ, МАШИН МЕХАНИЗМЫН ОПЕРАТОРЧ, УГСРАГЧ

Тодорхойлолт: Машин механизм, төхөөрөмжийн операторч, угсрагч нь үйлдвэрлэлийн болон хөдөө аж ахуйн машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг биечлэн жолоодох эсвэл зайнаас буюу алсын удирдлагаар удирдаж ажиллуулах, хянах, галт тэрэг, хөдөлгүүр бүхий тээврийн хэрэгсэл, хөдөлгөөнт машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг жолоодох, ажиллуулах, эд анги, хэсгүүдээс бүрдсэн бүтээгдэхүүнийг завар, журам, стандарт, шаардлагын дагуу угсрах ажил эрхэлнэ.

Төмөр,бусад металл, эрдэс бодис, шил, керамик, шаазан, мод, цаас болон химийн бодис, уурхайн, үйлдвэрийн машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг ажилуулах, хянах, металл, төмөр, эрдэс, хиймийн бодис, резин, хуванцар, мод, цаас, даавуу, ангийн болон мал амьтны үс, ноос, арьс, шир, савхиар хийсэн эд зүйл, хоол хүнсний бүтээгдэхүүн боловсруулах, үйлдвэрлэх машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг жолоодох, ажиллуулах, хянах, галт тэрэг болон хөдөлгүүр бүхий тээврийн хэрэгсэл жолоодох, ажиллуулах, үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн хөдөлгөөнт машин, механизм, тоног төхөөрөмжийг жолоодох, ажилуулах, хянах, эд анги, бүрэлдэхүүн хэсгүүдээс бүрдсэн бүтээгдэхүүнийг заавар, журам, стандарт шаардлагын дагуу угсрах, бусад ажилтныг хянах үүрэгтэй.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 8 – СУУРИН ТӨХӨӨРӨМЖ, МАШИН МЕХАНИЗМЫН ОПЕРАТОРЧ, УГСРАГЧ

- 81 Машин механизм, төхөөрөмжийн операторч, угсрагч
 - 811 Уурхай болон эрдэс боловсруулах суурь машины операторч
 - 812 Металл боловсруулах, эцсийн бүтээгдэхүүний суурь машины операторч
 - 813 Химийн болон фото зургийн бүтээгдэхүүний машины операторч
 - 814 Резин, хуванцар, цаасан бүтээгдэхүүний машины операторч
 - 815 Нэхмэл, үслэг эдлэл, арьс ширэн бүтээгдэхүүний машины операторч
 - 816 Хоол хүнс, бусад төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх машины операторч
 - 817 Мод боловсруулах, цаас үйлдвэрлэх машины операторч
 - 818 Бусад суурь машин, төхөөрөмжийн операторч
- 82 Угсрагч
 - 821 Угсрагч
- 83 Жолооч, хөдөлгөөнт төхөөрөмжийн угсрагч
 - 831 Зүтгүүрийн машинч, түүнд холбогдох ажилтан
 - 832 Машин, тэргэнцэр, бүхээгт тэрэг, мотоциклийн жолооч
 - 833 Хүнд даацын машин, автобусны жолооч
 - 834 Газар шороо, зам засвар, өргөгч цамхаг түүнтэй адилтгах машины жолооч
 - 835 Усан онгоцны тавцангийн баг, түүнд холбогдох бусад ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 8 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 8 - СУУРИН ТӨХӨӨРӨМЖ, МАШИН МЕХАНИЗМЫН ОПЕРАТОРЧ, УГСРАГЧ

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
81	Машин механизм, төхөөрөмжийн операторч, угсрагч	811	Далд ба ил уурхайчин, эрдэс, чулуулаг боловсруулах төхөөрөмж болон цемент, бусад эрдэс бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн машины операторч, цооног ерөмдөгч, адилтгах бусад ажилтан
		812	Металл боловсруулах төхөөрөмж болон металл өнгөлөх, цайрдах, бүрэх, эцсийн бүтээгдэхүүний суурь машины операторч
		813	Химийн бүтээгдэхүүний машины операторч, фото зургийн машин ажиллуулагч, химийн бүтээгдэхүүний машины операторч
		814	Резин, хуванцар, цаасан бүтээгдэхүүний машины операторч
		815	Утас бэлтгэх, томох, ээрэх, нэхэх, сүлжих болон оёдлын машины операторч, угаах, чанах, будах, цайруулах, сэгсрэх, цэвэрлэх, толбо арилгах, хатаах, үслэг эдлэл, арьс шир бэлтгэх, гутал болон бусад ижил төрлийн ажлын машин, угаалгын машины операторч, энэ ангилалд ороогүй бусад ижил төрлийн үйлдвэрлэгч
		816	Хоол хүнс, бусад төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх машины операторч, үр тариа боловсруулах үйлдвэрлэлийн операторч/аппаратчин/
		817	Модны зутан, цаас үйлдвэрлэх төхөөрөмж, мод боловсруулах төхөөрөмжийн/машины операторч
		818	Шил болон кремикийн зуух, уурын хөдөлгүүр, уурын тогооны операторч, савлах, юүлэх, хаяглах машины операторч, энэ ангилалд ороогүй суурь машин, төхөөрөмж ажиллуулагч бусад операторч
82	Угсрагч	821	Машин механизм, цахилгаан, цахим төхөөрөмжийн угсрагч, энэ ангилалд ороогүй бусад угсрагч
83	Жолооч, хөдөлгөөнт төхөөрөмжийн угсрагч	831	Зүтгүүрийн машинч, төмөр замын бэхэлгээчин, дохиочин, шилжүүлэгч, түүнд холбогдох ажилтан
		832	Мотоциклийн жолооч, машин, такси болон бүхээгт тэрэгний жолооч
		833	Автобус, троллейбус, трамвайны, хүнд даацын машин, том тэрэгний жолооч
		834	Газар шороо, зам засвар, зөөврийн ферм, ойн төхөөрөмж, өргөгч цамхаг түүнтэй адилтгах машины операторч, кранч, бусад өргөх, татах төхөөрөмжийн операторч, жолооч
		835	Усан онгоцны тавцангийн баг, түүнд холбогдох бусад ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 9 – ЭНГИЙН АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ

Тодорхойлолт: Энгийн ажил эрхлэгч нь энэ үндсэн бүлэгт дурдсан өдөр тутмын, байнга давтагдах шинжтэй энгийн ажил, үүргийг гар багаж хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэх бөгөөд голчлон биеийн хүчний ажил эрхэлнэ.

- 1) Гэр, орон сууц, гал тогоо, зочид буудал, албан байр болон бусад барилга байгууламжийг цэвэрлэх, бараа бүтээгдэхүүн авах, энгийн үндсэн өдөр тутмын засвар, үйлчилгээ хийх,
- 2) Машин болон цонх угаах,
- 3) Гал тогоо цэвэрлэх, хоол, хүнс бэлтгэх түүнтэй ижил төрлийн ажил, үүргийг гүйцэтгэх,
- 4) Захидал, шуудан, бараа, бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, хүргэх,
- 5) Ачаа тээш зөөх, ачих, буулгах, тээвэрлэх,
- 6) Автомат худалдаа үйлчилгээний машиныг цэнэглэх, төрөл бүрийн тоолуурын заалтыг тэмдэглэх,
- 7) Хог түүх, ангилах, гудамж талбай ижил төстэй газрыг цэвэрлэх, шүүрдэх,
- 8) Хөдөө аж ахуй, загас ба ан агнуурын чиглэлийн энгийн ажил үүргийг гүйцэтгэх, бараа, бүтээгдэхүүн ангилах, уурхай, барилга, үйлдвэрийн салбарт энгийн ажил үүргийг гүйцэтгэх,
- 9) Бараа, бүтээгдэхүүнийг гараар баглах, өоох болон тавиур дээр өрөх,
- 10) Гудамж, талбайн төрөл бүрийн үйлчилгээ, байгууламжийн цэвэрлэгээ хийх,
- 11) Зорчигч, ачаа, тээшийг хөл, гар жолоодлоготой дугуй, тэргэнцрээр тээвэрлэх, Мал, амьтан хөллөсөн тэрэг жолоодох

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 9 – ЭНГИЙН АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ

- 91 Цэвэрлэгч, туслагч
 - 911 Гэр, зочид буудал, албан конторын цэвэрлэгээний ажил
 - 912 Машин, цонх, хувцас угаалга, бусад гар цэвэрлэгээний ажил
- 92 Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажил
 - 921 Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажил
- 93 Уурхай, барилга угсралт, үйлдвэр, тээвэр, агуулахын ажил
 - 931 Уурхайн болон барилгын ажил
 - 932 Үйлдвэрийн ажил
 - 933 Тээвэр, агуулахын ажил
- 94 Хүнс бэлтгэлийн туслах ажил
 - 941 Хүнс бэлтгэлийн туслах ажил
- 95 Гудамжин дахь худалдаа, үйлчилгээний ажил
 - 951 Гудамжин дахь худалдаа, үйлчилгээний ажил
 - 952 Гудамжинд мухлаг/лангуу ажиллуулагч (хоол хүнсээс бусад)
- 96 Бусад энгийн ажил
 - 961 Хог хаягдлаар ажиллагч
 - 962 Бусад энгийн ажил **эрхлэгч**

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 9 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 9 - ЭНГИЙН АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ			
Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
91	Цэвэрлэгч, туслагч	911	Гэр ахуйн цэвэрлэгээний ажил эрхлэгч, туслагч, зочид буудал, албан контор , бусад байгууллагын цэвэрлэгч, туслагч
		912	Гар аргаар угаагч, индүүдэгч, хатаагч, тээврийн хэрэгслийн цэвэрлэгч, машин угаагч, цонх цэвэрлэгч, бусад гар цэвэрлэгээний ажилтан
92	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажил	921	Үр тарианы ферм, малын ферм болон мал, тариалан хосолсон фермийн ажилтан, цэцэрлэгт хүрээлэн, цэцэрлэгжүүлэлт, ойн аж ахуй, загас, загас агнуур болон усны аж ахуйн ажилтан
93	Уурхай, барилга угсралт, үйлдвэр, тээвэр, агуулахын ажил	931	Уурхай, карьерийн ажилтан, иргэний барилга болон барилга угсралтын туслах ажилтан
		932	Гараар савлах, баглах ажилтан, энэ ангилалд ороогүй үйлдвэрийн бусад ажилтан
		933	Дугуй, тэргэнцэр жолоодогч, тэрэгчин, ердийн хөсөгч, ачаа зөөгч, тавиур дүүргэгч, агуулахын ажилтан
94	Хүнс бэлтгэлийн туслах ажил	941	Түргэн хоол бэлтгэх болон гал тогооны туслах ажилтан
95	Гудамжин дахь худалдаа,	951	Гудамжин дахь худалдаа, үйлчилгээний ажилтан
		952	Гудамжинд мухлаг/лангуу ажиллуулагч (хоол хүнсээс бусад)
96	Бусад энгийн ажил	961	Хог хаягдлаар ажиллагч болон дахин боловсруулах хаягдал цуглуулагч, хог хаягдал ангилагч, хог шүүрдэгч, адилтгах ажил эрхлэгч
		962	Илгээмж хүргэгч, зарлага, ачаа тээш зөөгч, өвөрмөц /түр ажил/ ажил эрхлэгч, тоолуурын заалт тэмдэглэгч автомат мөнгө хураагчаас мөнгө цуглуулагч, бараа, бүтээгдэхүүн нэмж хийгч, ус зөөгч, түлээ түүгч, энэ ангилалд ороогүй бусад энгийн ажилтан

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 0 – ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ

Тодорхойлолт: Зэвсэгт хүчний ажил, мэргэжилд зэвсэгт хүчний бие бүрэлдэхүүний гүйцэтгэдэг бүх ажил орно. Зэвсэгт хүчний бие бүрэлдэхүүн нь цэргийн алба хаагч болон цэргийн анги байгууллагад гэрээгээр ажиллагчдаас бүрдэнэ. Энэ бие бүрэлдэхүүнд Зэвсэгт хүчний Жанжин штаб, Ерөнхий зориулалтын болон агаарын Довтолгооноос Хамгаалах Цэргийн командлал, төрөл, мэргэжлийн цэргийн ар тал ба техникийн нэгтгэл, ангиуд, цэргийн сургууль, сургалт-эрдэм шинжилгээ, соёл, урлаг, эмнэлэг, хэвлэл мэдээлэл, аж ахуй, үйлчилгээний байгууллагуудад цэргийн алба хаагч буй болон хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа хүмүүс багтана.

Энэ үндсэн бүлэгт хамаарахгүй ажил, албан тушаал:

- 1) Төрийн захиргааны байгууллагад батлан хамгаалах асуудалтай холбоотой энгийн ажил үүргийг гүйцэтгэж буй ажилтны гүйцэтгэж байгаа ажил, мэргэжил,
- 2) Хил хамгаалах Ерөнхий газрын алба хаагчид,
- 3) Дотоодын цэргийн албан хаагчид,
- 4) Тагнуулын Ерөнхий газрын алба хаагчид,
- 5) Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын алба хаагчид,
- 6) Гамшигаас хамгаалах Ерөнхий газрын алба хаагчид,
- 7) Төрийн тусгай хамгаалалтын алба хаагчид,
 - a) Хамгаалалтын үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл бүхий байгууллагын ажилтан.Холбоо
 - b) Хими
 - c) Зэвсэг
 - d) Зенит
 - e) Артиллер

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 0 – ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ

- 01 Зэвсэгт хүчний зэрэг, цол бүхий офицер
 - 011 Зэвсэгт хүчний зэрэг, цол бүхий офицер
 - a) Захирагч
 - b) Штабын дарга
 - c) Албад, тасгийн дарга
 - d) Зэвсэгт хүчний Жанжин штаб
- 02 Зэвсэгт хүчний ахлагч
 - 021 Зэвсэгт хүчний ахлагч
 - a) Удирдах албан тушаалын ахлагч
 - b) Гүйцэтгэх албан тушаалын ахлагч
- 03 Зэвсэгт хүчний зэрэглэлийн бусад ажил, мэргэжил
 - 031 Зэвсэгт хүчний зэрэглэлийн бусад ажил, мэргэжил
 - f) Ерөнхий цэрэг
 - g) Инженер
 - h) Холбоо
 - i) Хими
 - j) Зэвсэг
 - k) Зенит
 - l) Артиллер

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 0 - д холбогдох ажил, мэргэжлийг дэлгэрэнгүй байдлаар хүснэгтээс харна уу.

ҮНДСЭН БҮЛЭГ 0 - ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ

Дэд бүлэг	Дэд бүлгийн нэршил	Бага бүлэг	Холбогдох ажил, мэргэжил
01	Зэвсэгт хүчний зэрэг, цол бүхий офицер	011	Зэвсэгт хүчний зэрэг, цол бүхий офицер (Захирагч, штабын дарга, албад, тасгийн дарга, зэвсэгт хүчний Жанжин штабын офицер)
02	Зэвсэгт хүчний ахлагч	021	Зэвсэгт хүчний ахлагч (Удирдах албан тушаалын ахлагч, гүйцэтгэх албан тушаалын ахлагч)
03	Зэвсэгт хүчний зэрэглэлийн бусад ажил, мэргэжил	031	Зэвсэгт хүчний зэрэглэлийн бусад ажил, мэргэжил (Ерөнхий цэрэг, инженер, холбоо, хими, зэвсэг, зенит, артиллер)

ЭЗБТҮАСА - 4.0
ISIC 4.0

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БҮХ ТӨРЛИЙН ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАРЫН АНГИЛАЛ - 4.0
БА ТОДОРХОЙЛОЛТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА,
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН ДАРГА,
МЭДЭЭЛЭЛ, ШУУДАН, ХАРИЛЦАА ХОЛБОО, ТЕХНОЛОГИЙН ГАЗРЫН ДАРГЫН
ХАМТАРСАН ТУШААЛ

2011 оны 04 сарын 15 өдөр

Дугаар 01/581-269/66

Улаанбаатар хот

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БҮХ ТӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
САЛБАРЫН АНГИЛЛЫГ ЗӨВШӨӨРӨХ ТУХАЙ

Монгол Улсын “Улсын бүртгэлийн Ерөнхий хууль”-ийн 12 дугаар зүйлийн 3 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

Нэг. Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллын шинэчилсэн найруулгыг нэгдүгээр хавсралтаар батлахыг зөвшөөрсүгэй.

Хоёр. Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллыг төв, орон нутгийн статистик, санхүү, эдийн засгийн албаны үйл ажиллагаанд 2011 оны 4 дүгээр сарын ...-наас мөрдүүлэн, тушаалын биелэлтийг хангахад аргагүйн дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг Үндэсний статистикийн хорооны ерөнхий менежер /Б.Ганбат/, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Тамгын газрын дарга /Б.Баатарсайхан/, Мэдээлэл, шуудан, харилцаа холбоо, технологийн газрын Төрийн захиргааны удирдлага, хамтын ажиллагааны хэлтсийн дарга /Ө.Одгэрэл/ нарт тус тус даалгасугай.

Гурав. Дээрх ангиллыг хэрхэн ашиглах талаар Үндэсний статистикийн хороо болон холбогдох яам, агентлагийн мэргэжилтнүүдэд 2011 оны 4 дүгээр сард багтаан сургалт зохион байгуулахыг Үндэсний статистикийн хорооны Макро эдийн засгийн статистикийн газар /Б.Бадамцэцэг/-т үүрэг болгосугай.

Тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллага нь 1-ээс дээш чиглэлийн үйл ажиллагааг эрхэлж байгаа тохиолдолд жилийн борлуулалтын орлого нь хамгийн их байгаа нэгжийн үйл ажиллагааг **үндсэн үйл ажиллагаа** гэж тодорхойлно. **Үндсэн үйл ажиллагаа** нь заавал нэмэгдэл өртгийн 50% буюу түүнээс дээш байх шаардлагагүй.

Үндсэн бус үйл ажиллагаа гэж аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэж байгаа үндсэн бараа эсвэл үйлчилгээнээс бусад үйл ажиллагааг хэлнэ.

Үйл ажиллагааны чиглэлийн кодыг 4 оронгийн түвшинд “Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал”(ISIC- 4.0) хувилбарын дагуу аж ахуйн нэгж, байгууллагын санхүүгийн ажилтан нөхнө.

ЖИШЭЭ: Даймонд ХХК нь чулуун нүүрс олборлолт (бор.орлого 2536.4 сая.төг), мал, амьтны ашиг шимийг авахад туслах үйл ажиллагаа (бор.орлого 532.0 сая.төг), компьютер, түүний дагалдах тоног төхөөрөмж ба програм хангамжийн бөөний худалдаа (бор.орлого 879.6 сая.төг) гэсэн 3 чиглэлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг. Эдгээр үйл ажиллагаанаас борлуулалтын орлого хамгийн их байгаа нь чулуун нүүрс олборлолтын үйл ажиллагаа байгаа учраас Даймонд ХХК-ийн үндсэн үйл ажиллагааг чулуун нүүрс олборлолт гэж тодорхойлно. Энэ жишээний хувьд үйл ажиллагааны чиглэлийг ЭЗБТУАСА-4.0 дагуу дараах байдлаар кодолно.

НД-7 маягтын А.Ажил олгогчийн мэдээлэл

А.1 Нэрийн хэсэг								
						Код		
Ажил олгогчийн нэр		Даймонд ХХК						
Байгууллагын регистрийн дугаар		1	2	3	4	5	6	
Үйл ажиллагааны чиглэл		Нүүрс олборлолт			0	5	1	0

ЭЗБТУАСА-4.0

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
В			УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ
05			Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт
	051	0510	Чулуун нүүрс олборлолт

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БҮХ ТӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САЛБАРЫН АНГИЛАЛ - 4.0

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт	
А			ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ОЙН АЖ АХУЙ, ЗАГАС БАРИЛТ, АН АГНУУР	
Тодорхойлолт: Мал, амьтны болон таримал, байгалийн ургамлын нөөцийг ашиглахтай холбоотой үйл ажиллагаа орно. Үүнд: газар тариалан эрхлэх, мал, амьтны өсгөх, үржүүлэх, түүний ашиг шимийг авах; загас барих; ан агнуур; ойжуулалт, мод бэлтгэл; фермерийн аж ахуйн үйл ажиллагаа зэрэг хамаарна.				
01	011	0111	Газар тариалан, мал аж ахуйн үйлдвэрлэл, ан агнуур болон түүнд холбогдох туслах үйл ажиллагаа Нэг наст ургамлын тариалалт Үр тариа (цагаан будааг оруулахгүйгээр), буурцагт болон тосны ургамал тариалалт	
		0112	Цагаан будаа тариалалт	
		0113	Хүнсний ногоо болон амтат гуа, үндэст болон булцуут ургамал тариалалт	
		0114	Чихрийн нишингэ тариалалт	
		0115	Тамхины ургамал тариалалт	
		0116	Хөвөнгийн ургамал тариалалт	
		0119	Нэг наст бусад төрлийн ургамал тариалалт	
		012	0121	Олон наст ургамал тариалалт Усан үзэм тариалалт
			0122	Халуун, дулаан орны жимсний ургамал тариалалт
			0123	Жүржийн төрлийн жимсний тариалалт
			0124	Яст болон үрт жимсний тариалалт
	0125		Жимсний ургамал, жимсний сөөг, самар болон бусад жимс тариалалт	
	0126		Тослог жимс тариалалт	
	0127		Ундааны ургамал тариалалт	
	0128		Үнэр, амт оруулагч болон эм, эмчилгээний ургамал тариалалт	
	013	0129	Олон наст бусад ургамал тариалалт	
		0130	Ургамал тарих, ургуулах үйл ажиллагаа	
		014	Мал, амьтан өсгөх, үржүүлэх аж ахуйн үйл ажиллагаа	
		0141	Үхэр, сарлаг өсгөх үйл ажиллагаа	
		0142	Адуу (адууны төрлийн бусад амьтан) өсгөх үйл ажиллагаа	
		0143	Тэмээ (тэмээний төрлийн амьтан) өсгөх үйл ажиллагаа	
		0144	Хонь, ямаа өсгөх үйл ажиллагаа	
		0145	Гахайн аж ахуйн үйл ажиллагаа	
		0146	Шувууны аж ахуйн үйл ажиллагаа	
		0149	Бусад мал, амьтан өсгөх үйл ажиллагаа	
	015	0150	Газар тариалан, мал амьтны ашиг шимийг авах үйл ажиллагааг хослон эрхэлдэг аж ахуйн үйл ажиллагаа	
	016	0161	Хөдөө аж ахуй болон ургац хураалтын дараах шатны үйл ажиллагааг дэмжсэн туслах үйл ажиллагаа	
0162		Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг дэмжсэн туслах үйл ажиллагаа		
0163		Мал, амьтны ашиг шимийг авахад туслах үйл ажиллагаа		
0164		Ургац хураалтын үйл ажиллагаа		
0164		Үрсэлгээний үр боловсруулах үйл ажиллагаа		
017		0170	Ан агнуур, түүнд холбогдох үйл ажиллагаа	
02		021	Ойн аж ахуй, мод бэлтгэл Мод тарих болон ойн аж ахуй бусад үйл ажиллагаа	
	022	Мод бэлтгэл		
	023	Ойн дагалт нөөцийг түүх үйл ажиллагаа		
	024	Ойн аж ахуйн туслах үйл ажиллагаа		
	03	031	Загас барих, үржүүлэх Загас барих	
0311		Далайн загас барих		
0312		Цэнгэг усны загас барих		
032		Загас үржүүлэг		
0321		Далайн загас үржүүлэг		
0322		Цэнгэг усны загас үржүүлэг		

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
В			УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ
Тодорхойлолт: Байгалийн хатуу (нүүрс, хүдэр), шингэн (нефть) эсвэл хий (байгалийн хий) зэрэг эрдэс баялгийг олборлох уул уурхайн үйл ажиллагаа багтана. Олборлох үйл ажиллагаа нь далд эсвэл ил уурхай, далайн ёроолын уурхай гэх мэт уурхайгаас төрөл бүрийн аргаар гаргаж авах үйл ажиллагаа байж болно.			
05	051 052	0510 0520	Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт Чулуун нүүрс олборлолт Хүрэн нүүрс олборлолт
06	061 062	0610 0620	Газрын тос, байгалийн хий олборлолт Газрын тос олборлолт Байгалийн хий олборлолт
07	071 072	0710 0720	Металлын хүдэр олборлолт Төмрийн хүдэр олборлолт Өнгөт төмөрлөгийн хүдэр олборлолт
08	081 089	0810 0890	Бусад ашигт малтмал олборлолт Уран, торийн хүдэр олборлолт Өнгөт металлын бусад хүдэр олборлолт
09	091 099	0910 0990	Уул уурхайн олборлолтын туслах үйл ажиллагаа Газрын тос, байгалийн хий олборлолтой холбогдох туслах үйл ажиллагаа Уул уурхай, олборлолтын туслах бусад үйл ажиллагаа
С			БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ
Тодорхойлолт: Боловсруулах үйлдвэрлэл нь түүхий эд, материалыг физик болон химийн аргаар хувиргаж шинэ бүтээгдэхүүн үүсгэх үйл ажиллагаа юм. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн завсрын бүтээгдэхүүн нь хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас агнуур, уул уурхай, олборлолтын бүтээгдэхүүнүүд орно. Мөн бусад боловсруулах үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүн болох түүхий эд материал, бодис эсвэл бүтээгдэхүүнийг хувиргахад орооход түүхий эд байна. Барааг шинэчлэх, сэргээн босгох, өөрчлөх үйл ажиллагаа нь ихэвчлэн боловсруулах үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа байна.			
10	101 102 103 104 105 106	1010 1020 1030 1040 1050 1060	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл болон хадгалалт Загас, загасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл болон хадгалалт Жимс болон хүнсний ногооны боловсруулалт, хадгалалт Ургамлын болон амьтны гаралтай тос үйлдвэрлэл Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Үр тарианы гурил, цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Үр тарианы гурилын үйлдвэрлэл Цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Хүнсний бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
11	107 108 110	1070 1080 1100	Талх, нарийн боов үйлдвэрлэл Элсэн чихрийн үйлдвэрлэл Какао, шоколад, чихэр үйлдвэрлэл Гоймон, кускус болон энэ төрлийн гурилан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Бэлэн хүнс, хоол үйлдвэрлэл Дээрх ангид ороогүй хүнсний бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Мальн тэжээлийн үйлдвэрлэл
12	120	1200	Ундааны үйлдвэрлэл Спиртийн үйлдвэрлэл Дарсны үйлдвэрлэл Шар айрагны үйлдвэрлэл Хийжүүлсэн ундаа, савласан рашаан болон бусад усны үйлдвэрлэл
13	131	1300	Тамхины үйлдвэрлэл Нэхмэлийн үйлдвэрлэл Нэхмэл утас ороох, ээрэх болон бэлтгэх үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
14	139	1311	Нэхмэл утсыг бэлтгэх, ээрэх үйл ажиллагаа
		1312	Нэхмэл даавууг нэхэх үйл ажиллагаа
		1313	Нэхмэл эдлэлийн эцсийн шатны боловсруулалтын үйл ажиллагаа
		1391	Бусад нэхмэл эдлэл үйлдвэрлэл
		1392	Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл үйлдвэрлэл
		1393	Нэхмэл, сүлжмэл хувцаснаас бусад нэхмэл, сүлжмэл эдлэл үйлдвэрлэл
		1394	Хивс, хивсэнцэр үйлдвэрлэл
	141	1399	Уяа, олс, татлага, оосор, тор үйлдвэрлэл
		1410	Дээр дурдсан ангид ороогүй нэхмэл бусад эдлэл үйлдвэрлэл
		142	Хувцас үйлдвэрлэл
		143	Үслэг, арьсан хувцаснаас бусад хувцас үйлдвэрлэл
		1440	Үслэг, арьсан эдлэл үйлдвэрлэл
		1443	Нэхмэл болон сүлжмэл хувцас үйлдвэрлэл
		1445	Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
16	151	1511	Арьс шир элдэх, боловсруулах; аяны цүнх, гар цүнх, богц болон бэхэлгээ үйлдвэрлэл; үслэг арьс боловсруулах, будах үйл ажиллагаа
		1512	Арьс шир элдэх, засварлах, үслэг арьс боловсруулах, будах үйл ажиллагаа
		1520	Аяны цүнх, гар цүнх, богц, бэхэлгээний төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
	161	1610	Гутал үйлдвэрлэл
		162	Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл
		1621	Мод хөрөөдөх, харуулдах үйл ажиллагаа
		1622	Мод, үйсэн, үртэс болон холтсон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		1623	Банзан хавтан, фанер, бусад хавтан үйлдвэрлэл
		1629	Мужааны зориулалттай модон материал, эд анги үйлдвэрлэл
		1630	Модон сав үйлдвэрлэл
17	170	1701	Модон бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; үйсэн, холтсон, сүлжсэн материалан жижиг эдлэл үйлдвэрлэл
		1702	Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		1709	Цаасны зутан, цаас болон картонон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
18	181	1702	Атираат цаас, цаасан болон картонон сав үйлдвэрлэл
		1811	Цаас, картонон бусад зүйлс үйлдвэрлэл
		1812	Хэвлэх, дуу бичлэгийн хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа
19	182	1811	Хэвлэх болон түүнд туслах үйл ажиллагаа
		1820	Хэвлэх үйл ажиллагаа
	191	1910	Хэвлэлийн туслах үйл ажиллагаа
		1920	Дуу бичлэг хуулбарлах үйл ажиллагаа
20	201	1920	Кокс болон газрын тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		2011	Коксын зууханд боловсруулсан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		2012	Газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
	202	2013	Хими, химийн төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		2021	Химийн үндсэн материал, бордоо, азотын холимог, анхдагч хэлбэртэй хуванцар, нийлэг, резин үйлдвэрлэл
		2022	Химийн үндсэн бодис үйлдвэрлэл
21	210	2023	Бордоо, азотын холимог нэгдлийн бодис үйлдвэрлэл
		2029	Анхдагч хэлбэртэй хуванцар, нийлэг резин үйлдвэрлэл
		2030	Химийн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
		2100	Химийн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл болон хортон шавьжтай тэмцэх бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
			Будаг, лак болон үүнтэй ижил төстэй будаг, хэвлэлийн бэх ба давирхайны үйлдвэрлэл
			Саван, ариутгагч бодис, цэвэрлэгээний болон өнгөлгөөний бэлдмэлүүд, сүрчиг ба ариун цэврийн өрөөний бэлдмэл үйлдвэрлэл
			Химийн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
			Гар аргаар боловсруулсан утас үйлдвэрлэл
			Эм, эм бэлдмэл, химийн болон ургамлын гаралтай эмийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт	
22	221	2211	Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Резинэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Резинэн дугуй, хоолой үйлдвэрлэл, резинэн дугуйг засварлах, дахин боловсруулах үйл ажиллагаа	
		2219	Резинэн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
	222	2220	Хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
		2310	Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл Шил бол шилэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
	23	239	2391	Төмөрлөг бус бусад эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл
			2392	Галд тэсвэртэй материал бүхий бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
		2393	Барилгын шавран материалын үйлдвэрлэл	
		2394	Шаазан болон керамик бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
		2395	Цемент, шохой болон гипс үйлдвэрлэл	
		2396	Бетон, цемент болон гипсээр хийсэн материал эдлэл үйлдвэрлэл	
2399		Чулуу засах, өнгөлөх, зүсэх, тэгшлэх үйл ажиллагаа		
2399		Металл бус эрдэс бодисоор хийсэн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл		
24	241	2410	Металл үйлдвэрлэл Төмөр болон ган үйлдвэрлэл	
		2420	Үнэт болон төмөрлөг бус бусад металлын үйлдвэрлэл	
		2430	Төмрийн цутгамал үйлдвэрлэл	
		2431	Төмөр болон гангийн цутгамал үйлдвэрлэл	
		2432	Төмөрлөг бус металл цутгамал үйлдвэрлэл	
25	251	2511	Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Барилгын зориулалттай металл бүтээгдэхүүн, хадгалах сав, уурын үүсгүүр зэрэг төмөр хийц үйлдвэрлэл	
		2512	Барилгын металл хийцийн үйлдвэрлэл	
		2513	Цистерн, хадгалах төмөр сав, чингэлгийн үйлдвэрлэл	
		2520	Төвийн халаалтын халуун усны бойлороос бусад уурын үүсгүүр үйлдвэрлэл	
		2520	Зэр зэвсэг, сум үйлдвэрлэл	
	252	2520	Бусад металл эдлэл үйлдвэрлэл; металл эдлэл үйлдвэрлэхэд туслах үйл ажиллагаа	
		2591	Төмрийг давтах, дагтаршуулах, цутгах болон ороох; нунтаг металлург	
	259	2592	Машин механизм; төмөр өнгөлөх, боловсруулах үйл ажиллагаа	
		2593	Хутга, шөвөг, багаж хэрэгсэл, ерөнхий зориулалтын төмөр хэрэгслийн үйлдвэрлэл	
	2599	2599	Бусад металл эдлэлийн үйлдвэрлэл	
2610		Компьютер, электроник болон хараа зүйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл Электроникийн эд анги, самбар үйлдвэрлэл		
26	262	2620	Компьютер, түүний гадаад тоног төхөөрөмжийн эд анги үйлдвэрлэл	
		2630	Холбооны тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
	264	2640	Хэрэглээний цахилгаан хэрэгсэл үйлдвэрлэл	
		2650	Хэмжих, шалгах, тохируулах, хянах тоног төхөөрөмж болон бугуйн цаг, цаг үйлдвэрлэл	
	265	2651	Хэмжих, шалгах, тохируулах, хянах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
		2652	Бугуйн цаг, цаг үйлдвэрлэл	
	266	2660	Цацраг туяа ялгаруулагч төхөөрөмж, цахилгаан эмчилгээ, заслын тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл	
		2670	Оптик багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл	
	268	2680	Соронзон болон оптик мэдээллийн хэрэгслийн үйлдвэрлэл	
		2710	Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл Цахилгаан хөдөлгүүр, үүсгүүр, хувиргагч, цахилгаан эрчим хүчийг хуваарилах болон хянах аппарат хэрэгсэл үйлдвэрлэл	
27	272	2720	Батерей (зай хураагуур) болон аккумулятор үйлдвэрлэл	
		2730	Цахилгаан утас, кабель болон утас бүхий хэрэгслийн үйлдвэрлэл	
	273	2731	Шилэн кабель үйлдвэрлэл	
		2732	Бусад электрон болон цахилгаан утас, кабель үйлдвэрлэл	
	2733	Утас бүхий хэрэгсэл үйлдвэрлэл		

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт		
28	274	2740	Цахилгаан гэрэлтүүлгийн хэрэгсэл үйлдвэрлэл		
	275	2750	Гэр ахуйн цахилгаан хэрэгсэл үйлдвэрлэл		
	279	2790	Цахилгаан бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл		
	281			Дээрх дэд салбарт ороогүй бусад машин, тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл	
				Ерөнхий зориулалтын машин үйлдвэрлэл	
				2811	Онгоц, автомашин, мотоциклийн хөдөлгүүр, турбин үйлдвэрлэл
				2812	Хийн болон шингэн эрчим хүчээр ажиллах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
				2813	Шахуурга, компрессор, цорго, хавхлаг зэрэг бусад төхөөрөмж үйлдвэрлэл
				2814	Холхивч, араа, дамжуулах, холбох эд анги үйлдвэрлэл
				2815	Зуух, плитка, хийн зуух үйлдвэрлэл
				2816	Өргөх, ачих, буулгах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
				2817	Албан тасалгааны машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл (компьютер, түүний хадгалах тоног төхөөрөмж орохгүй)
				2818	Гар удирдлагатай багаж хэрэгсэл үйлдвэрлэл
	282			2819	Ерөнхий зориулалтын бусад машин үйлдвэрлэл
Тусгай зориулалтын машин үйлдвэрлэл					
2821				Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйн машин үйлдвэрлэл	
2822				Металл боловсруулах машин, багаж хэрэгсэл үйлдвэрлэл	
2823				Металлургийн машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
2824				Уул уурхайн болон барилгын машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
2825				Хүнс, ундаа, тамхины үйлдвэрийн машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
2826				Нэхмэл, хувцас, арьс ширэн бүтээгдэхүүн боловсруулах машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
2829				Тусгай зориулалтын бусад машин үйлдвэрлэл	
29					
	291	2910	Моторт авто тээврийн хэрэгсэл үйлдвэрлэл		
	292	2920	Моторт тээврийн хэрэгслийн гадар бие болон тэвш үйлдвэрлэл; чиргүүл ба хагас чиргүүл үйлдвэрлэл		
30			293	2930	Моторт тээврийн хэрэгслийн сэлбэг, эд анги үйлдвэрлэл
			Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл		
			301		Усан онгоц, завь үйлдвэрлэл
				3011	Усан онгоц, завь үйлдвэрлэл
				3012	Аялал, зугаалгын болон спортын зориулалттай завь үйлдвэрлэл
			302	3020	Төмөр замын зүтгүүр ба хөдлөх эд анги үйлдвэрлэл
			303	3030	Агаарын болон сансрын хөлөг, түүнтэй холбогдох тоног төхөөрөмж
			304	3040	Байлдааны тээврийн хэрэгсэл үйлдвэрлэл
			309		Тээврийн хэрэгслийн тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
				3091	Мотоцикл үйлдвэрлэл
31	310	3100	3092	Унадаг дугуй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тэргэнцэр үйлдвэрлэл	
			3099	Дээрх ангид ороогүй тээврийн бусад хэрэгслийн тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
			Тавилга үйлдвэрлэл		
32			Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл		
			321		Үнэт эдлэл, гоёл чимэглэлийн зүйлс, холбогдох эдлэл үйлдвэрлэл
				3211	Үнэт эдлэл, гоёл чимэглэлийн зүйлс, холбогдох эдлэл үйлдвэрлэл
				3212	Дуураймал гоёл чигмэглэл, холбогдох эд зүйлс үйлдвэрлэл
			322	3220	Хөгжмийн зэмсэг үйлдвэрлэл
			323	3230	Спортын бараа үйлдвэрлэл
			324	3240	Тоглоом үйлдвэрлэл
			325	3250	Эмнэлгийн болон шүдний эмчилгээний багаж хэрэгсэл үйлдвэрлэл
			329	3290	Боловсруулах үйлдвэрийн бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
			33		
331		Машин, тоног төхөөрөмж, үйлдвэрлэсэн металл хийцийг угсрах, суурилуулах холбогдох засвар, үйлчилгээ			
	3311	Металл хийцийн засвар, үйлчилгээ			
		3312	Тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ		

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
		3313 3314 3315	Цахилгаан болон хараа зүйн тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ Моторт тээврийн хэрэгслийн оруулахгүйгээр тээврийн хэрэгслийн засварын үйл ажиллагаа
	332	3319 3320	Бусад тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ Аж үйлдвэрийн машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах үйл
D			ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ
Тодорхойлолт: Энэ салбарт дэд бүтцийн /сүлжээ/ шугам хоолойгоор дамжуулан цахилгаан эрчим хүч, хий, уур, халуун, хүйтэн усаар хангах үйл ажиллагаа хамрагдана. Түүнчлэн нэгдсэн сүлжээгүй орон нутгийн чанартай барилга байгууламжийн бие даасан эх үүсвэр бүхий цахилгаан, хий, уур, халуун, хүйтэн усаар хангах, түгээх ажиллагаа мөн багтана.			
35	351 352 353	3510 3520 3530	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт Цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх үйл ажиллагаа Хийн аж ахуй, хийн түлшийг хуваарилах үйл ажиллагаа Уур, агааржуулагчийн хангамжийн үйл ажиллагаа
E			УС ХАНГАМЖ; БОХИР УС ЗАЙЛУУЛАХ СИСТЕМ, ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ БОЛОН ЦЭВЭРЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Энэ салбарт өрхийн болон үйлдвэрийн хатуу эсвэл хатуу бус, бохирдсон талбай зэргийн хог, хаягдлыг цуглуулах, ариутгах, боловсруулах явцтай холбоотой үйл ажиллагаа багтана. Ус хангамжийн үйл ажиллагаа бүгд энэ салбарт орно. Өрх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний усан хангамжийн үйл ажиллагаа ихэнхдээ бохир усыг цэвэрлэх, боловсруулах үйл ажиллагаатай холбоотой байх бөгөөд аж ахуйн нэгжүүд эдгээр үйл ажиллагааг хамтруулан хийдэг байж болно.			
36 37 38	360 370 381	3600 3700 3811 3812	Ус цуглуулах, ариутгах, ус хангамж Бохир ус цуглуулах, цэвэршүүлэх, ариутгах үйл ажиллагаа Хог хаягдлыг цуглуулах, ариутгах, боловсруулах үйл ажиллагаа Хог хаягдлыг цуглуулах үйл ажиллагаа Аюулгүй хог хаягдлыг цуглуулах үйл ажиллагаа Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах үйл ажиллагаа Хог хаягдлыг ариутгах, боловсруулах үйл ажиллагаа Аюулгүй хог хаягдлыг ариутгах, боловсруулах үйл ажиллагаа Аюултай хог хаягдлыг ариутгах, боловсруулах үйл ажиллагаа
39	383 390	3830 3900	Хог хаягдлаас хоёрдогч түүхий эд, материал гарган авах үйл ажиллагаа Хог, хаягдлын менежментийн бусад болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа
F			БАРИЛГА
Тодорхойлолт: Их барилга угсралт болон инженерийн байгууламж, байшин, барилгыг угсрах болон мэргэжсэн барилгын үйл ажиллагаа энэ салбарт багтана. Энд шинэ ажил, барилга засвар, нэмэлт болон жижиг засвар, угсармал барилга, барилгын талбай, түр зуурын чанартай барилга угсрах үйл ажиллагаа орно.			
41 42	410	4100	Барилга угсралт Иргэний зориулалттай инженерийн байгууламжийн угсралтын үйл ажиллагаа
	421 422 429	4210 4220 4290	Төмөр зам болон авто замын байгууламж барих үйл ажиллагаа Нийтийн аж ахуйн барилга угсралт Иргэний инженерийн бусад байгууламж үйлдвэрлэл
43	431 432	4311 4312	Барилгын тусгай үйл ажиллагаа Буулгах/нураах ба барилгын талбай бэлтгэх үйл ажиллагаа Барилгыг буулгах/нураах үйл ажиллагаа Барилгын талбай бэлтгэх үйл ажиллагаа
	432	4321	Цахилгааны, ус дамжуулах хоолойн болон барилгын бусад суурилуулах үйл ажиллагаа
	433 439	4321 4329 4330 4390	Цахилгааны байгууламж суурилуулах үйл ажиллагаа Ус, дулааны шугам сүлжээ, агааржуулагч суурилуулах үйл ажиллагаа Барилгын бусад суурилуулах үйл ажиллагаа Барилгыг дуусгах шатны ажил Барилгын бусад тусгай үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
G			БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА; МАШИН, МОТОЦИКЛИЙН ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ
Тодорхойлолт: бүх төрлийн бараа бүтээгдэхүүний бөөний болон жижиглэн худалдаа, тухайлбал, хувирган өөрчлөхгүй худалдаалах, барааг худалдан авах явцад гарах үйлчилгээ мөн машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ орно.			
45	451	4510	Моторт тээврийн хэрэгсэл, мотоциклийн бөөний болон жижиглэн худалдаа, засвар үйлчилгээ
	452	4520	Моторт тээврийн хэрэгслийн худалдаа
	453	4530	Моторт тээврийн хэрэгслийн засвар, үйлчилгээ
	454	4540	Моторт тээврийн хэрэгслийн сэлбэг, эд ангийн худалдаа
46			Мотоцикл, түүний эд анги, сэлбэг хэрэгслийн худалдаа, засвар, үйлчилгээ
	461	4610	Машин, мотоциклээс бусад барааны бөөний худалдаа
	462	4620	Төлбөр эсвэл гэрээний үндсэн дээр хийгдэх бөөний худалдаа
	463	4630	Хөдөө аж ахуйн түүхий эд болон мал, амьтдын бөөний худалдаа
	464	4640	Хүнс, ундаа, тамхины бөөний худалдаа
			Гэр ахуйн барааны бөөний худалдаа
	465	4651	Нэхмэл, нэхмэл бүтээгдэхүүн, гутал, хувцасны бөөний худалдаа
			Гэр ахуйн бусад барааны бөөний худалдаа
			Машин, тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн дагалдах хэрэгсэл төхөөрөмжийн бөөний худалдаа
			Компьютер, түүний дагалдах тоног төхөөрөмж ба програм хангамжийн бөөний худалдаа
			Электрон ба холбооны тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн сэлбэг хэрэгслийн бөөний худалдаа
			Хөдөө аж ахуйн машин, тоног төхөөрөмж, түүнд дагалдах тоног төхөөрөмжийн бөөний худалдаа
	466	4661	Машин, тоног төхөөрөмжийн бусад бөөний худалдаа
			Тусгайлсан бусад бүтээгдэхүүний бөөний худалдаа
			Хатуу, шингэн, хийн түлш, түүнтэй адил төстэй бүтээгдэхүүний бөөний худалдаа
			Төмөр, төмрийн хүдрийн бөөний худалдаа
			Барилгын материал, техник, сантехник, халаалт, ус түгээх төхөөрөмж болон тэдгээрийн туслах төхөөрөмжийн бөөний худалдаа
			Хог, хаягдал болон өөр ангид ороогүй бусад бүтээгдэхүүний бөөний худалдаа
47	469	4690	Төрөлжсөн бус барааны бөөний худалдаа
			Машин, мотоциклээс бусад барааны жижиглэн худалдаа
	471	4711	Төрөлжсөн бус барааны жижиглэн худалдаа
			Хүнс, ундаа, тамхи голлосон төрөлжсөн бус барааны жижиглэн худалдаа
			Төрөлжсөн бус барааны бусад дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Хүнс, ундаа, тамхины төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Хүнсний төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Ундааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Тамхины төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
	473	4730	Шатахууны жижиглэн худалдаа
	474	4741	Мэдээлэл, холбооны тоног төхөөрөмжийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Компьютер, түүний дагалдах хэрэгсэл, програм хангамж, харилцаа холбооны тоног төхөөрөмжийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Аудио, видео төхөөрөмжийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
	475	4751	Гэр ахуйн бусад тоног төхөөрөмжийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Даавуу, бөс барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн бөөний худалдаа
			Төхөөрөмж, зураг, шилний төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Хивс, хивсэнцэр, ханын цаас, шалны бүрээсний төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Гэр ахуйн цахилгаан хэрэгсэл, гэрийн тавилга, гэрэлтүүлэх төхөөрөмж болон гэр ахуйн бусад барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
	476	4761	Соёл, амралтын барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
		4761	Ном, сонин болон бичиг хэрэгслийн барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
		4762	Хөгжим, видео бичлэгийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
		4763	Спортын тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
	477	4764	Тоглоомны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
			Бусад барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
		4771	Хувцас, гутал, савхин болон эсгий эдлэлийн төрөлжсөн барааны жижиглэн худалдаа
		4772	Эм, гоо сайхан, ариун цэврийн барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
		4773	Шинэ бусад барааны төрөлжсөн дэлгүүрийн жижиглэн худалдаа
	478	4774	Хуучин барааны жижиглэн худалдаа
			Захиалга, загвар танилцуулгаар хийдэг жижиглэн худалдаа
		4781	Захиалга, загвар танилцуулгаар хийгддэг хүнс, ундаа, тамхины жижиглэн худалдаа
		4782	Захиалга, загвар танилцуулгаар хийгддэг нэхмэл, нэхмэл бүтээгдэхүүн хувцас, гутлын жижиглэн худалдаа
		4789	Захиалга, загвар танилцуулгаар хийгддэг бусад барааны жижиглэн худалдаа
	479		Дэлгүүр, их дэлгүүр, захаар дамжин хийгддэггүй жижиглэн худалдаа
		4791	Шуудан болон интернэтийн захиалгаар хийгддэг жижиглэн худалдаа
		4799	Дэлгүүр, их дэлгүүр, захаар дэмжин хийгддэггүй бусад бүтээгдэхүүний жижиглэн худалдаа
Н			ТЭЭВЭР БА АГУУЛАХЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Хий дамжуулах хоолой, төмөр зам, авто зам, усан ба агаарын тээврийн тогтсон хуваарьтай, хуваарьгүй ачаа ба зорчигч тээвэрлэлт, агуулах, ачаа, тээшийн үйлчилгээ, автомашины зогсоол, гарааш зэрэг үйл ажиллагаа орно. Түүнчлэн тээврийн хэрэгслийг ажиллуулагч хүнтэй нь түрээслэх үйл ажиллагаа энэ салбарт багтана. Мөн шуудан, холбооны үйл ажиллагаа орно.			
49			Хуурай замын болон хий дамжуулах хоолойн тээвэрлэлт
	491		Төмөр замын тээвэр
		4911	Төмөр замын зорчигч тээвэр
		4912	Төмөр замын ачаа тээвэр
	492		Хуурай замын бусад тээвэр
		4921	Хотын болон хот орчмын хуурай замын зорчигч тээвэр
		4922	Хуурай замын зорчигч тээврийн бусад төрлийн үйлчилгээ
		4923	Хуурай замаар хийгдэх ачаа тээвэр
	493	4930	Хий /шатахуун/ дамжуулах хоолойн тээвэр
50			Усан замын тээвэр
	501		Тэнгисийн, далайн эрэг орчмын тээвэр
		5011	Далайн эрэг орчим болон тэнгисийн зорчигч тээвэр
		5012	Далайн эрэг орчим болон тэнгисийн ачаа тээвэр
	502		Эх газрын дундах усан тээвэр
		5021	Эх газрын дундах усан замын зорчигч тээвэрлэлт
		5022	Эх газрын дундах усан замын ачаа тээвэр
51			Агаарын тээвэр
	511	5110	Агаарын зорчигч тээвэр
		512	Агаарын ачаа тээвэр
52			Агуулахын болон тээврийн туслах үйл ажиллагаа
	521	5210	Агуулахын үйл ажиллагаа
	522		Тээврийн туслах үйл ажиллагаа
		5221	Хуурай замын тээврийн туслах үйл ажиллагаа
		5222	Усан замын тээврийн туслах үйлчилгээ
		5223	Агаарын тээврийн туслах үйлчилгээ
		5224	Каргоны үйлчилгээ
		5229	Тээврийн бусад туслах үйл ажиллагаа
53			Шуудан, зарлага, элчийн үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
	531 532	5310 5320	Шуудангийн үйл ажиллагаа Буухиа шуудангийн үйлчилгээ
I			ЗОЧИД БУУДАЛ, БАЙР, СУУЦ БОЛОН НИИТИЙН ХООЛНЫ ҮЙЛЧИЛГЭЭ
Тодорхойлолт: Жуулчид, бусад аялагчдыг богино хугацаагаар байр сууцаар хангах, шууд хэрэглэх зориулалттай хоол хүнс, ундаагаар үйлчлэх үйл ажиллагаа орно. Энэ салбарт хамаарах нэмэлт үйлчилгээний хэмжээ, төрөл нь нилээд өргөн хүрээтэй байж болно.			
55	551 552	5510 5520	Зочид буудал, байр, сууцаар үйлчлэх үйл ажиллагаа Богино хугацаагаар байр, сууцаар хангах үйл ажиллагаа
56	559	5590	Автомашин зогсоол бүхий зуслан, чөлөөт цаг өнгөрөөх хоноглох байраар хангах үйл ажиллагаа
	561 562	5610	Нийтийн хоолны үйлчилгээ Ресторан, хүнсний явуулын үйлчилгээ
		5621	Тусгай үйлчилгээ ба хоол бэлтгэх бусад үйл ажиллагаа
	5629 5630	5621 5630	Тусгай захиалгат хоолоор үйлчлэх үйлчилгээ Хоол хүнсээр үйлчлэх бусад үйл ажиллагаа Ундаагаар үйлчлэх үйл ажиллагаа
J			МЭДЭЭЛЭЛ, ХОЛБОО
Тодорхойлолт: Энэ салбарт мэдээлэл, соёлын бүтээгдэхүүний үйлчилгээ, энэ төрлийн бүтээгдэхүүнийг дамжуулах, тараах үйл ажиллагаа, тухайлбал, холбоо, мэдээллийн технологийн үйл ажиллагаа, мэдээлэл боловсруулах болон мэдээллийн үйлчилгээтэй холбоотой бусад үйл ажиллагаа орно.			
58	581	5811 5812 5813	Эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Ном, сонин, сэтгүүл болон хэвлэлийн зүйлсийн эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Номын эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Лавлагаа, хаягийн жагсаалтын эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Сонин, сэтгүүлийн болон тогтмол хэвлэлийн эх бэлтгэх, нийтлэх үйл
59	582	5819 5820	Дээр тусгагдсанаас бусад материалын эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Програм хангамж хэвлэх үйл ажиллагаа
	591	5911 5912	Кино, видео, телевизийн хөтөлбөрийн үйлдвэрлэл, бичлэг хийх болон хөгжим, ая үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа Кино зураг, видео дүрс бичлэг, телевизийн хөтөлбөрийн үйл ажиллагаа Кино зураг, видео дүрс бичлэг, телевизийн хөтөлбөрийг дахин боловсруулсны дараах шатны үйл ажиллагаа
60	592	5913 5914	Кино зураг, дүрс бичлэг, телевизийн хөтөлбөрийг хуваарилан тархах үйл ажиллагаа Кино зургийг дэлгэцэн дээр үзүүлэх үйл ажиллагаа
	601 602	5920	Дуу бичлэг, хөгжмийн эх бэлтгэх үйл ажиллагаа Өргөн нэвтрүүлэг бэлтгэх, дамжуулах үйл ажиллагаа Радио нэвтрүүлгийг дамжуулах үйл ажиллагаа
61	602	6020	Телевизийн өргөн нэвтрүүлэг бэлтгэх болон дамжуулах үйл ажиллагаа
	611 612	6110 6120	Цахилгаан холбоо Утсан холбоо Утасгүй холбоо
	613 619	6130 6190	Сансрын холбоо Цахилгаан холбооны бусад үйл ажиллагаа
	620	6201 6202	Компьютер програмчлал, зөвлөгөө болон түүнд холбогдох үйл Компьютер програмчлалын үйл ажиллагаа Компьютерын зөвлөгөө өгөх болон компьютерын системийн чиглэлээр иж бүрэн үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагаа
63	6209	6209	Мэдээллийн технологи болон компьютерын бусад үйлчилгээ
	631	6311	Мэдээллээр үйлчлэх үйл ажиллагаа Өгөгдөл/мэдээлэл боловсруулах, байршуулах, түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа; вэб гарц Өгөгдөл/мэдээлэл боловсруулах, байршуулах, түүнтэй холбоотой үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
	639	6312 6391 6399	Вэб гарцын үйл ажиллагаа Мэдээллийн бусад үйлчилгээ Мэдээллийн агентлагийн үйл ажиллагаа Бусад мэдээллийн үйлчилгээний үйл ажиллагаа
К			САНХҮҮГИЙН БОЛОН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Санхүүгийн үйлчилгээний үйл ажиллагаа, даатгал, давхар даатгал, тэтгэврийн санхүүжилтийн үйл ажиллагаа болон санхүүгийн үйлчилгээг дэмжих үйл ажиллагаа энэ салбарт орно. Холдинг компанийн үйл ажиллагаа, итгэлцлийн үйл ажиллагаа, сангууд болон бусад ижил төстэй санхүүгийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа зэрэг хөрөнгө эзэмших үйл ажиллагаа мөн энэ салбарт багтана.			
64	641 642 643 649	6411 6419 6420 6430	Даатгалын болон тэтгэврийн санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний үйл ажиллагаа Санхүүгийн зуучлал Төв банкны үйл ажиллагаа Мөнгөний зуучлалын бусад үйл ажиллагаа Холдинг компаний үйл ажиллагаа Итгэлцэл, сангууд болон бусад ижил төстэй санхүүгийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа Даатгал, тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаанаас бусад санхүүгийн үйлчилгээ
65	649 651	6491 6492 6499 6511 6512	Санхүүгийн лизингийн үйл ажиллагаа Зээл олгох бусад үйлчилгээ Дээрх ангид ороогүй даатгал, тэтгэврээс бусад санхүүгийн үйлчилгээ Албан журмын нийгмийн даатгалаас бусад даатгал, давхар даатгал, тэтгэврийн санхүүжилтын үйл ажиллагаа Даатгалын үйл ажиллагаа
66	651 652 653 661 662 663	6511 6512 6520 6530 6611 6612 6619 6621 6622 6629 6630	Амьдралын даатгалын үйл ажиллагаа Амьдралын бус даатгалын үйл ажиллагаа Давхар даатгалын үйл ажиллагаа Тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаа Санхүүгийн бусад үйл ажиллагаа Даатгал ба тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаанаас бусад санхүүгийн нэмэлт үйлчилгээ Санхүүгийн зах зээлийн удирдлага Үнэт цаас болон бараа бүтээгдэхүүний брокерийн үйл ажиллагаа Санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд туслах бусад үйл ажиллагаа Даатгал ба тэтгэврийн сангийн туслах үйл ажиллагаа Эрсдэл ба хохирлын үнэлгээ өгөх үйл ажиллагаа Даатгалын төлөөлөгч, зуучлагчийн үйл ажиллагаа Даатгал ба тэтгэврийн санхүүжилтын бусад туслах үйл ажиллагаа Хөрөнгө оруулалтын сангийн удирдлагын үйл ажиллагаа
L			ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Энд лизингийн үйлчилгээ үзүүлэгчид, агентууд, брокеруудын үл хөдлөх хөрөнгө худалдах, үл хөдлөх хөрөнгө түрээслэх, үнэлгээ хийх зэрэг үл хөдлөх хөрөнгийн бусад үйлчилгээ орно. Энэ салбарын үйл ажиллагаа нь төлбөр, гэрээнд үндэслэн дээр хийгддэг эзэмшигчийн эсвэл лизингээр авсан өмчийг ашиглах үйл ажиллагаа байж болно. Мөн энд эзэмшигчийн эсвэл лизингээ баригдаж байгаа барилга, байгууламжийг оруулна. Энэ салбарт үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбоотой үйл ажиллагаа багтана.			
68	681 682	6810 6820	Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа Өөрийн болон лизингийн үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа Төлбөр эсвэл гэрээний үндсэн дээр хийгддэг үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа
M			МЭРГЭЖЛИЙН, ШИНЖЛЭХ УХААН БОЛОН ТЕХНИКИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Мэргэшсэн мэргэжил, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа энэ салбарт орно. Эдгээр үйл ажиллагаа нь өндөр түвшний сургалт, мэргэшсэн мэдлэг олгох, хэрэглэгчдэд ур чадвар олгох зэрэг			
69	691 692	6910 6920	Хуулийн болон бүртгэлийн үйл ажиллагаа Хуулийн үйл ажиллагаа Бүртгэл, нягтлан бодох бүртгэл болон аудитын үйл ажиллагаа; татварын асуудлаар зөвлөгөө өгөх

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
70			Аж ахуйн нэгжийн удирдах дээд байгууллагын үйл ажиллагаа; менежментийн зөвлөгөө өгөх үйл ажиллагаа
	701	7010	Аж ахуйн нэгжийн удирдах дээд байгууллагын үйл ажиллагаа
	702	7020	Менежментийн зөвлөгөө өгөх үйл ажиллагаа
71			Архитектур болон инженерийн үйл ажиллагаа; техникийн туршилт, шинжилгээ
	711	7110	Архитектур, инженерийн үйл ажиллагаа болон холбогдох техникийн зөвлөх үйлчилгээ
	712	7120	Техникийн туршилт, шинжилгээний ажил
72			Шинжлэх ухааны эрдэм шинжилгээ, ололт, судалгааны үйл ажиллагаа
	721	7210	Байгалийн ухааны эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгааны ажил
	722	7220	Нийгмийн ухаан, эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгааны ажил
73			Сурталчилгааны ажил, зах зээлийн судалгаа
	731	7310	Зар, сурталчилгааны ажил
	732	7320	Зах зээлийн болон социологийн судалгаатай холбогдох үйл ажиллагаа
74			Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан, техникийн ажлын бусад үйл ажиллагаа
	741	7410	Мэргэжлийн дизайны үйл ажиллагаа
	742	7420	Гэрэл зургийн үйл ажиллагаа
	749	7490	Дээрх ангиудад ороогүй мэргэжлийн, шинжлэх ухааны болон техникийн бусад үйл ажиллагаа
75	750	7500	Мал эмнэлгийн үйл ажиллагаа
N			УДИРДЛАГЫН БОЛОН ДЭМЖЛЭГ ҮЗҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Ерөнхий бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжих төрөл бүрийн үйл ажиллагааг энд хамруулна.			
77			Түрээс, лизингийн үйл ажиллагаа
	771	7710	Моторт тээврийн хэрэгслийн түрээс болон лизингийн үйл ажиллагаа
	772		Хувийн болон өрхийн хэрэглээний барааны түрээс болон лизингийн үйл ажиллагаа
	7721		Амралт зугаалгын болон спортын барааны түрээс, лизингийн үйл ажиллагаа
	7722		Видео хуурцаг, дискний түрээсийн үйл ажиллагаа
	7723		Орон сууцны түрээсийн үйл ажиллагаа
	7729		Хувийн болон өрхийн хэрэглээний дээр дурдсан ангид ороогүй бусад барааны түрээсийн үйл ажиллагаа
	773	7730	Дээрх бүлэгт ороогүй бусад биет материаллаг хөрөнгө, машин, тоног төхөөрөмжийн түрээс, лизингийн үйл ажиллагаа
	774	7740	Эрх нь хамгаалагдсан зохиогчийн бүтээлээс бусад оюуны өмчийн бүтээгдэхүүний лизингийн үйлчилгээ
78			Хөдөлмөр эрхлэлтийн үйл ажиллагаа
	781	7810	Хөдөлмөр эрхлэлтийг зохицуулалтын албаны үйл ажиллагаа
	782	7820	Ажил түр эрхлүүлэх агентлагийн үйл ажиллагаа
	783	7830	Хүний нөөцөөр хангах болон хүний нөөцийн менежментийн үйл ажиллагаа
79			Аялал, жуулчлалын агентлаг, аяллын оператор болон захиалгат бусад үйлчилгээний үйл ажиллагаа
	791		Аялал, жуулчлалын агентлаг, аяллын операторын үйл ажиллагаа
	7911		Аялал, жуулчлалын агентлагийн үйл ажиллагаа
	7912		Аяллын операторын үйл ажиллагаа
	799	7990	Захиалгаар хийгдэх үйлчилгээ болон түүний туслах үйлчилгээ
80			Аюулгүйн хамгаалал, мөрдөх үйл ажиллагаа
	801	8010	Хувийн харуул хамгаалалтын үйл ажиллагаа
	802	8020	Хамгаалалтын системээр хангах үйл ажиллагаа
	803	8030	Мөрдөх үйл ажиллагаа
81			Байшин, барилга болон цэцэрлэг, газрын гадаргыг арчлах, хамгаалах үйл ажиллагаа
	811	8110	Байгууллагын үйл ажиллагаанд туслах үйлчилгээ
	812		Цэвэрлэгээний үйл ажиллагаа
	8121		Байшин, барилгын дотор цэвэрлэгээний үйл ажиллагаа
	8129		Байшин, барилга, үйлдвэрийн газрын гадна цэвэрлэгээний үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
82	813	8130	Газар хамгаалах, арчлах үйлчилгээ Албан байгууллагын удирдлагын болон туслах үйл ажиллагаа, бизнесийн бусад туслах үйл ажиллагаа
	821	8211	Албан газрын удирдлагын болон туслах үйл ажиллагаа
		8219	Албан газрын удирдлагын болон туслах үйл ажиллагаа Зураг олшруулах, баримт бэлтгэх болон албан газрын үйл ажиллагааг дэмжсэн бусад тусгай үйл ажиллагаа
	822	8220	Утасны дуудлагын төвийн үйлчилгээ
	823	8230	Хурал, цуглаан болон худалдааны үзүүлбэр/шоу зохион байгуулах үйл ажиллагаа
		829	Дээрх бүлэгт ороогүй бизнесийн туслах үйл ажиллагаа
		8291	Өр барагдуулах алба, зээлийн товчооны үйл ажиллагаа
		8292	Савлах үйл ажиллагаа
	8299	Дээрх ангид ороогүй бизнесийн бусад туслах үйл ажиллагаа	
О			ТӨРИЙН УДИРДЛАГА БА БАТЛАН ХАМГААЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ
Тодорхойлолт: Энэ салбарт төрийн удирдлагын үйл ажиллагаа орно. Үүнд хуулийн тайлбар, тогтоол ба тэдгээрийн зохицуулалт, тэдгээр дээр суурилсан үйл ажиллагаануудын удирдлага, хууль тогтоох үйл ажиллагаа, татвар, улсын батлан хамгаалах, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын үйл ажиллагаа, цагаачлалын үйлчилгээ, гадаад харилцааны үйл ажиллагаа ба засгийн газрын хөтөлбөрүүдийн удирдлагын үйл ажиллагаа зэрэг орно. Мөн энэ салбарт албан журмын нийгмийн хамгааллын үйл ажиллагаа багтана.			
84	841		Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал
			Төрийн удирдлага болон орон нутгийн эдийн засаг, нийгмийн бодлогын үйл ажиллагаа
	842	8411	Төрийн удирдлагын үйл ажиллагаа
		8412	Нийгмийн хамгааллаас бусад эрүүл мэнд, боловсрол, соёл урлагийн үйлчилгээ болон нийгмийн бусад үйлчилгээ
		8413	Бизнесийг үр ашигтай эрхлэн явуулахад дэмжлэг үзүүлэх, удирдан зохицуулах үйл ажиллагаа
			Нийгэмд үзүүлэх үйлчилгээ
		8421	Гадаад харилцааны үйл ажиллагаа
		8422	Батлан хамгаалах үйл ажиллагаа
843	8423	Нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын үйл ажиллагаа	
	8430	Нийгмийн зайлшгүй хамгааллын үйл ажиллагаа	
Р			БОЛОВСРОЛ
Тодорхойлолт: Энэ салбарт албан сургалтын өдөр, орой, эчнээ, экстернат хэлбэрээр болон албан бус боловсрол (бие даан суралцах, зайн, радио, теле, онлайн, дүйцсэн, сургалт хөтөлбөр гэх мэт)-оор дамжуулан хүүхэд, насанд хүрэгчдэд боловсрол эзэмшүүлэх, мэргэшлээ дээшлүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа орно. Сургалт эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй өмчийн бүх хэлбэрийн байгууллагууд хамрагдана.			
85	851	8510	Боловсрол Сургуулийн өмнөх болон бага боловсрол олгох үйл ажиллагаа
	852		Дунд боловсрол олгох үйл ажиллагаа
		8521	Суурь болон бүрэн дунд боловсрол олгох үйл ажиллагаа
		8522	Техник, мэргэжлийн дунд боловсрол олгох үйл ажиллагаа
	853	8530	Дээд боловсрол олгох үйл ажиллагаа
	854		Бусад боловсрол олгох үйл ажиллагаа
		8541	Спорт, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэхэд зориулсан боловсрол олгох үйл ажиллагаа
		8542	Соёлын боловсрол олгох үйл ажиллагаа
	8549	Боловсролын бусад үйл ажиллагаа	
855	8550	Боловсролын туслах үйл ажиллагаа	

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
Q			ХҮНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНД БА НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Энэ салбарт эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа, тухайлбал эмнэлгийн мэргэжилтнүүд болон анагаах ухааны сургалтаар сургагдсан эмнэлгийн ажилтнуудын эрүүл мэндийг хамгаалах үйл ажиллагаа, хүн амыг асрах үйл ажиллагаа, эрүүл мэндийн үйлчилгээ болон заавал мэргэжлийн эмнэлгийн ажилтан бус нийгмийн ажилтны үйл ажиллагаа багтана.			
86			Хүний эрүүл мэндийн үйл ажиллагаа
	861	8610	Эмнэлгийн үйл ажиллагаа
	862	8620	Шүдний болон эмнэлгийн бусад үйл ажиллагаа
	869	8690	Хүний эрүүл мэндийн бусад үйл ажиллагаа
87			Оршин суугчдад үзүүлэх нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа
	871	8710	Асаргаа, сувилгааны үйл ажиллагаа
	872	8720	Оюун ухааны хөгжлийн бэрхшээлтэй болон архи, мансууруулах бодист донтсон хүмүүст зориулсан төрөлжсөн асрамжийн үйл ажиллагаа
	873	8730	Ахмад настан ба хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг асран хамгаалах үйл ажиллагаа
	879	8790	Дээрх ангид ороогүй оршин суугчдад үзүүлэх асаргаа, сувилгааны үйл ажиллагаа
88			Зориулалтын байргүйгээр ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх нийгмийн тусламжийн үйл ажиллагаа
	881	8810	Зориулалтын байргүйгээр ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст үзүүлэх нийгмийн тусламжийн үйл ажиллагаа
	889	8890	Зориулалтын байргүйгээр үзүүлэх нийгмийн тусламжийн бусад үйл ажиллагаа
R			УРЛАГ, ҮЗВЭР, ТОГЛООМ НААДАМ
Тодорхойлолт: Энэ салбарт өргөн хүрээг хамарсан төрөл бүрийн соёлын уулзалт, үзвэр болон олон нийтийг хамарсан сонирхолтой тоглоом наадам, урлагийн тоглолт, музейн үйлчилгээ, мөрийтэй тоглоом, чөлөөт цагийн үйл ажиллагааг хамруулна.			
90	900	9000	Бүтээл туурвих, урлаг, үзвэр үйлчилгээний үйл ажиллагаа
91	910		Номын сан, архив, музей болон бусад соёлын үйл ажиллагаа
		9101	Номын сан, архивын үйл ажиллагаа
		9102	Музей ба түүхийн дурсгалт газар, байшин барилга үзүүлэх үйл ажиллагаа
		9103	Ургамлын болон амьтны хүрээлэнгүүд, байгалийн үзэсгэлэнт газар, дархан цаазат газрын үйл ажиллагаа
92	920	9200	Мөрийтэй тоглоомын газрын үйл ажиллагаа
93	931		Спорт, зугаа цэнгэл, чөлөөт цагийн үйл ажиллагаа
		9311	Спортын үйл ажиллагаа
		9312	Спортын тоног, төхөөрөмжөөр хангах үйл ажиллагаа
		9313	Спортын клубын үйл ажиллагаа
		9319	Спортын бусад үйл ажиллагаа
	932		Зугаа цэнгэл болон амралтын бусад үйл ажиллагаа
		9321	Цэнгэлдэх хүрээлэн болон цэцэрлэгт хүрээлэнгийн үйл ажиллагаа
		9329	Дээрх ангид ороогүй цэнгэлдэх хүрээлэн, амралт, зугаа цэнгэлийн бусад үйл ажиллагаа
S			ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ БУСАД ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Энэ салбарт гишүүнчлэл бүхий байгууллагын үйл ажиллагаа, компьютер, өрхийн болон хувийн хэрэглээний барааны засвар үйлчилгээ, өмнөх бүлэг, ангид ороогүй хувийн хэрэглээний төрөл бүрийн бусад үйлчилгээ орно.			
94			Гишүүнчлэл бүхий байгууллагын үйл ажиллагаа
	941		Бизнесийн ажил олгогчийн болон мэргэжлийн гишүүнчлэл бүхий байгууллагын үйл ажиллагаа
		9411	Бизнесийн ажил олгогчийн гишүүнчлэл бүхий байгууллагын үйл ажиллагаа
		9412	Мэргэжлийн гишүүнчлэл бүхий байгууллагуудын үйл ажиллагаа
	942	9420	Үйлдвэрчний эвлэлийн үйл ажиллагаа
	949		Гишүүнчлэл бүхий бусад байгууллагын үйл ажиллагаа
		9491	Шашны байгууллагын үйл ажиллагаа
		9492	Улс төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа
		9499	Дээрх ангид ороогүй гишүүнчлэл бүхий бусад байгууллагын үйл ажиллагаа

Салбар/ Дэд салбар	Бүлэг	Анги	Тодорхойлолт
95	951	9511 9512	Хувийн болон өрхийн хэрэглээний зориулалттай бараа, компьютерын засвар, үйлчилгээ Харилцаа, холбооны тоног төхөөрөмж болон компьютер, түүний дагалдах хэрэгслийн засвар, үйлчилгээ Компьютер, түүнийг дагалдах тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ Холбооны тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ
	952	9521 9522	Хувийн болон өрхийн хэрэглээний зориулалттай барааны засвар, үйлчилгээ Цахилгаан хэрэгслийн засвар, үйлчилгээ Ахуйн, цэцэрлэгжүүлэлтийн тоног төхөөрөмж болон өрхийн хэрэглээний цахилгаан хэрэгслийн засвар, үйлчилгээ
		9523 9524 9529	Гутал, арьс, ширэн барааны засвар, үйлчилгээ Ахуйн хэрэгсэл, тавилгын засвар, үйлчилгээ Дээрх ангиудад тусгагдаагүй хувийн болон өрхийн зориулалттай барааны засвар, үйлчилгээ
96	960	9601 9602 9603 9609	Хувийн үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа Арьс, ширэн болон үслэг эдлэлийн хими цэвэрлэгээ Үсчин, гоо сайхны салоны бусад үйлчилгээ Оршуулга, түүнд холбогдох үйл ажиллагаа Дээрх ангид ороогүй хувийн болон өрхийн хэрэглээний барааны засвар, үйлчилгээ
T			ХҮН ХӨЛСЛӨН АЖИЛЛУУЛДАГ ӨРХИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА; ӨРХИЙН ӨӨРИЙН ХЭРЭГЛЭЭНД ЗОРИУЛАН ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН, НЭР ТӨРЛӨӨР НЬ САЛГАЖ ТОДОРХОЙЛОХ БОЛОМЖГҮЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ
Тодорхойлолт: Энд гэрийн үйлчлэгч, тогооч, зөөгч, цэвэрлэгч, барлаг, шивэгчин, угаагч, цэцэрлэгч, манаач, малчин, ногоочин, байнгын харгалзагч, жолооч, хаалгач, гэрийн хүмүүжүүлэгч, хүүхэд асрагч, гэрийн багш, нарийн бичиг зэрэг ажил, үйлчилгээг айл, өрхөд цалин хөлстэйгээр хийх үйл ажиллагаа орно. Өрхөд хөлсөөр ажиллаж буй эдгээр хүмүүс, тооллого, судалгааны үед гэрт нь ажиллаж буй өрхөө өөрийн ажил олгогч гэж мэдээлж болно. Энэ салбарт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн нь ажил олгогч өрхийн хэрэглээ болно.			
97 98	970 981 982	9700 9810 9820	Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа Өрхийн өөрийн хэрэглээнд зориулсан, нэр төрлөөр нь салгаж тодорхойлох боломжгүй бараа, үйлчилгээний үйлдвэрлэлт Өрх өөрийн хэрэглээндээ зориулан үйлдвэрлэсэн, нэр төрлөөр нь салгаж тодорхойлох боломжгүй бараа үйлдвэрлэлт Өрх өөрийн хэрэглээндээ зориулсан, нэр төрлийг нь тодорхойлох боломжгүй үйлчилгээний үйлдвэрлэлт
U			ОЛОН УЛСЫН БАЙГУУЛЛАГА, СУУРИН ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Тодорхойлолт: Энэ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний системийн төрөлжсөн байгууллагууд, бүс нутгийн төлөөлөгчид, Олон улсын валютын сан, Дэлхийн банк, Дэлхийн гаалийн байгууллага, Эдийн засаг, хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага, Нефть экспортлогч орнуудын байгууллага, Европын холбоо, Европын худалдааны нийгэмлэг зэрэг олон улсын байгууллагын үйл ажиллагаа орно.			
99	990	9900	Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа

МУЗЗНДНК

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГАА
НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН НЭГЖИЙН КОД**

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО,
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР,
МЭДЭЭЛЭЛ, ШУУДАН, ХАРИЛЦАА ХОЛБОО,
ТЕХНОЛОГИЙН ГАЗРЫН ДАРГЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ

2010 оны 04 дугаар
... сарын 14 -ны өдөр

Дугаар 01/62, 226, 58

Улаанбаатар хот

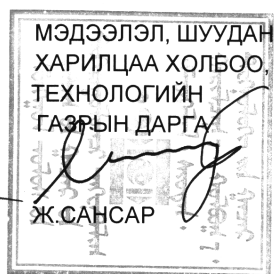
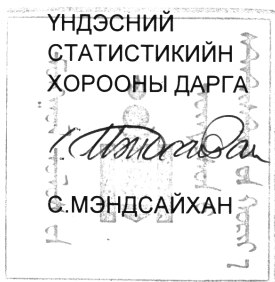
Монгол Улсын баг, хороодын кодыг батлах тухай

Монгол Улсын “Улсын бүртгэлийн ерөнхий хууль”-ийн 12.3 дугаар зүйлийг үндэслэн тушаах нь:

Нэг. Стандартчилал, хэмжилзүйн үндэсний зөвлөлийн 2006 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдрийн 25 тоот тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код”-ын аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн түвшний кодыг дагаж мөрдөх ажлыг хэвшүүлэх нь зүйтэй гэж үзсүгэй.

Хоёр. Монгол Улсын баг, хороодын кодыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

Гурав. Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Үндэсний статистикийн хорооны Тамгын газар /Б.Ганбат/, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Тамгын газар /Б.Баатарсайхан/, Мэдээлэл, шуудан, харилцаа холбоо, технологийн газрын Системийн нэгтгэлийн алба /Г.Нямдорж/-д тус тус үүрэг болгосугай.

Монгол Улсын Захиргааны нэгжийн жагсаалт

Код	Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нэр	Код	Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нэр	Код	Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нэр
1	А	1	А	1	А
11	Улаанбаатар хот	64	Баянхонгор аймаг	16	Дарив сум
01	Багануур дүүрэг	01	Баянхонгор сум	19	Дэлгэр сум
04	Багахангай дүүрэг	04	Баацагаан сум	22	Жаргалан сум
07	Баянгол дүүрэг	07	Баянбулаг сум	25	Тайшир сум
10	Баянзүрх дүүрэг	10	Баянговь сум	28	Тонхил сум
13	Налайх дүүрэг	13	Баянлиг сум	31	Төгрөг сум
16	Сонгинохайрхан дүүрэг	16	Баян-Овоо сум	34	Халиун сум
19	Сүхбаатар дүүрэг	19	Баян-Өндөр сум	37	Хөхморьт сум
22	Хан-Уул дүүрэг	22	Баянцагаан сум	40	Цогт сум
25	Чингэлтэй дүүрэг	25	Богд сум	43	Цээл сум
65	Архангай аймаг	28	Бөмбөгөр сум	46	Чандмань сум
01	Эрдэнэбулган сум	31	Бууцагаан сум	49	Шарга сум
04	Батцэнгэл сум	34	Галуут сум	52	Эрдэнэ сум
07	Булган сум	37	Гурванбулаг сум	44	Дорноговь аймаг
10	Жаргалант сум	40	Жаргалант сум	01	Сайншанд сум
13	Их тамир сум	43	Жинст сум	04	Айраг сум
16	Өгийнуур сум	46	Заг сум	07	Алтанширээ сум
19	Өлзийт сум	49	Өлзийт сум	10	Даланжаргалан сум
22	Өндөр-Улаан сум	52	Хүрээмарал сум	13	Дэлгэрэх сум
25	Тариат сум	55	Шинэжинст сум	16	Замын-Үүд сум
28	Төвшрүүлэх сум	58	Эрдэнэцогт сум	19	Иххэт сум
31	Хайрхан сум	63	Булган аймаг	22	Мандах сум
34	Хангай сум	01	Булган сум	25	Өргөн сум
37	Хашаат сум	04	Баян-Агт сум	28	Сайхандулаан сум
40	Хотонт сум	07	Баяннуур сум	31	Улаанбадрах сум
43	Цахир сум	10	Бугат сум	34	Хатанбулаг сум
46	Цэнхэр сум	13	Бүрэгхангай сум	37	Хөвсгөл сум
49	Цэцэрлэг сум	16	Гурванбулаг сум	40	Эрдэнэ сум
52	Чулуут сум	19	Дашинчилэн сум	21	Дорнод аймаг
55	Эрдэнэмандал сум	22	Могод сум	01	Хэрлэн сум
83	Баян-Өлгий аймаг	25	Орхон сум	04	Баяндун сум
01	Өлгий сум	28	Рашаант сум	07	Баянтүмэн сум
04	Алтай сум	31	Сайхан сум	10	Баян-Уул сум
07	Алтанцөгц сум	34	Сэлэнгэ сум	13	Булган сум
10	Баяннуур сум	37	Тэшиг сум	16	Гурванзагал сум
13	Бугат сум	40	Хангал сум	19	Дашбалбар сум
16	Булган сум	43	Хишиг-Өндөр сум	22	Матад сум
19	Буянт сум	46	Хутаг-Өндөр сум	25	Сэргэлэн сум
22	Дэлүүн сум	82	Говь-Алтай аймаг	28	Халхгол сум
25	Ногооннуур сум	01	Есөнбулаг сум	31	Хөлөнбуйр сум
28	Сагсай сум	04	Алтай сум	34	Цагаан-Овоо сум
31	Толбо сум	07	Баян-Уул сум	37	Чойбалсан сум
34	Улаанхус сум	10	Бигэр сум	40	Чулуунхороот сум
37	Цэнгэл сум	13	Бугат сум		

1	А	1	А	1	А
48	Дундговь аймаг	22	Гучин-Ус сум	19	Зүүнбүрэн сум
01	Сайнцагаан сум	25	Есөн зүйл сум	22	Мандал сум
04	Адаацаг сум	28	Зүүнбаян-Улаан сум	25	Орхон сум
07	Баянжаргалан сум	31	Нарийнтээл сум	28	Орхонтуул сум
10	Говь-Угтаал сум	34	Өлзийт сум	31	Сайхан сум
13	Гурвансайхан сум	37	Сант сум	34	Сант сум
16	Дэлгэрхангай сум	40	Тарагт сум	37	Түшиг сум
19	Дэлгэрцогт сум	43	Төгрөг сум	40	Хүдэр сум
22	Дэрэн сум	46	Уянга сум	43	Хушаат сум
25	Луус сум	49	Хайрхандулаан сум	46	Цагааннуур сум
28	Өлзийт сум	52	Хархорин сум	49	Шаамар сум
31	Өндөршил сум	55	Хужирт сум	41	Төв аймаг
34	Сайхан-Овоо сум	46	Өмнөговь аймаг	01	Зуунмод сум
37	Хулд сум	01	Даланзадгад сум	04	Алтанбулаг сум
40	Цагаандэлгэр сум	04	Баяндалай сум	07	Аргалант сум
43	Эрдэнэдалай сум	07	Баян-Овоо сум	10	Архуст сум
81	Завхан аймаг	10	Булган сум	13	Батсүмбэр сум
01	Улиастай сум	13	Гурвантэс сум	16	Баян сум
04	Алдархаан сум	16	Мандал-Овоо сум	19	Баяндэлгэр сум
07	Асгат сум	19	Манлай сум	22	Баянжаргалан сум
10	Баянтэс сум	22	Ноён сум	25	Баян-Өнжүүл сум
13	Баянхайрхан сум	25	Номгон сум	28	Баянхангай сум
16	Дөрвөлжин сум	28	Сэврэй сум	31	Баянцагаан сум
19	Завханмандал сум	31	Ханбогд сум	34	Баянцогт сум
22	Идэр сум	34	Ханхонгор сум	37	Баянчандмань сум
25	Их-Уул сум	37	Хүрмэн сум	40	Борнуур сум
28	Нөмрөг сум	40	Цогт-Овоо сум	43	Бүрэн сум
31	Отгон сум	43	Цогтэций сум	46	Дэлгэрхаан сум
34	Сантмаргац сум	22	Сүхбаатар аймаг	49	Жаргалант сум
37	Сонгино сум	01	Баруун-Урт	52	Заамар сум
40	Тосонцэнгэл сум	04	Асгат	55	Лүн сум
43	Түдэвтэй сум	07	Баяндэлгэр	58	Мөнгөнморьт сум
46	Тэлмэн сум	10	Дарьганга	61	Өндөрширээт сум
49	Тэс сум	13	Мөнххаан	64	Сүмбэр сум
52	Ургамал сум	16	Наран	67	Сэргэлэн сум
55	Цагаанхайрхан сум	19	Онгон	70	Угтаалцайдам сум
58	Цагаанчулуут сум	22	Сүхбаатар	73	Цээл сум
61	Цэцэн-Уул сум	25	Түвшинширээ	76	Эрдэнэ сум
64	Шилүүстэй сум	28	Түмэнцогт	79	Эрдэнэсант сум
67	Эрдэнэхайрхан сум	31	Уулбаян		
70	Яруу сум	34	Халзан		
62	Өвөрхангай аймаг	37	Эрдэнэцагаан		
01	Арвайхээр сум	43	Сэлэнгэ аймаг		
04	Баруунбаян-Улаан сум	01	Сүхбаатар сум		
07	Бат-Өлзий сум	04	Алтанбулаг сум		
10	Баянгол сум	07	Баруунбүрэн сум		
13	Баян-Өндөр сум	10	Баянгол сум		
16	Богд сум	13	Ерөө сум		
19	Бүрд сум	16	Жавхлант сум		

1	А	1	А
85	Увс аймаг	31	Тариалан сум
01	Улаангом сум	34	Тосонцэнгэл сум
04	Баруунтуруун сум	37	Төмөрбулаг сум
07	Бөхмөрөн сум	40	Түнэл сум
10	Давст сум	43	Улаан-Уул сум
13	Завхан сум	46	Ханх сум
16	Зүүнговь сум	49	Цагааннуур сум
19	Зүүнхангай сум	52	Цагаан-Уул сум
22	Малчин сум	55	Цагаан-Үүр сум
25	Наранбулаг сум	58	Цэцэрлэг сум
28	Өлгий сум	61	Чандмань-Өндөр сум
31	Өмнөгөвь сум	64	Шинэ-Идэр сум
34	Өндөрхангай сум	67	Эрдэнэбулган сум
37	Сагил сум	23	Хэнтий аймаг
40	Тариалан сум	01	Хэрлэн сум
43	Түргэн сум	04	Батноров сум
46	Тэс сум	07	Батширээт сум
49	Ховд сум	10	Баян-Адарга сум
52	Хяргас сум	13	Баянмөнх сум
55	Цагаанхайрхан сум	16	Баян-Овоо сум
84	Ховд аймаг	19	Баянхутаг сум
01	Жаргалант сум	22	Биндэр сум
04	Алтай сум	25	Галшар сум
07	Булган сум	28	Дадал сум
10	Буянт сум	31	Дархан сум
13	Дарви сум	34	Дэлгэрхаан сум
16	Дөргөн сум	37	Жаргалтхаан сум
19	Дуут сум	40	Мөрөн сум
22	Зэрэг сум	43	Норовлин сум
25	Манхан сум	46	Өмнөдэлгэр сум
28	Мөнххайрхан сум	49	Цэнхэрмандал сум
31	Мөст сум	52	Бор-Өндөр сум
34	Мянгад сум	45	Дархан-Уул аймаг
37	Үенч сум	01	Дархан сум
40	Ховд сум	04	Орхон сум
43	Цэцэг сум	07	Хонгор сум
46	Чандмань сум	10	Шарын гол сум
49	Эрдэнэбүрэн сум	61	Орхон аймаг
67	Хөвсгөл аймаг	01	Баян-Өндөр сум
01	Мөрөн сум	04	Жаргалант сум
04	Алаг-Эрдэнэ сум	42	Говьсүмбэр аймаг
07	Арбулаг сум	01	Сүмбэр сум
10	Баянзүрх сум	04	Баянтал сум
13	Бүрэнтогтох сум	07	Шивээговь сум
16	Галт сум		
19	Жаргалант сум		
22	Их-Уул сум		
25	Рашаант сум		
28	Рэнчинлхүмбэ сум		